

ULUSLARARASI TİCARİ SÖZLEŞMELER İÇİN UNIDROIT İLKELERİ (2016)

BAŞLANGIÇ

(İlkelerin amacı)

İşbu İlkeler uluslararası ticari sözleşmeler için genel kuralları öngörmektedir.

İşbu İlkeler, tarafların, sözleşmelerinin bunlara tabi olması konusunda anlaşmaları durumunda uygulanırlar.(*)

Bunlar, tarafların, sözleşmelerinin hukukun genel ilkeleri, tacirlere özgü hukuk [lex mercatoria] ya da benzeri kurallara tabi olması konusunda anlaşmaları durumunda uygulanabilirler.

Bunlar, tarafların, sözleşmelerinin tabi olacağı herhangi bir hukuk seçmemiş olmaları durumunda uygulanabilirler.

Bunlar, uluslararası yeknesak hukuk kurallarının yorumu veya tamamlanması için kullanılabilirler.

Bunlar, iç hukuk kurallarının yorumu veya tamamlanması için kullanılabilirler.

Bunlar, ulusal veya uluslararası kanun koyucular için örnek oluşturabilirler.

© Translation into Turkish by Ergun Özsunay (Professor, Istanbul University, Faculty of Law, Em.; Corresponding Member of UNIDROIT) and Murat R. Özsunay (Mediator; Arbitrator; Attorney – Bars of Istanbul & Frankfurt/M; European Patent Attorney). This translation has been revised in December 2020 and replaces previous Turkish translations published on the UNIDROIT website. All rights reserved.

Note: A physical book including also the Turkish translation of the UNIDROIT “Comment”s under each [black-letter] Article of the Principles, as shared and translated by eleven lawyers, has been published in Istanbul in December 2020: <http://onikilevha.com.tr/yayin/1874/uluslararasi-ticari-soezlesmeler-icin-unidroit-ilkeleri-2016>

© Türkçeye çeviri: Ergun Özsunay (Profesör, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Em.; UNIDROIT Muhabir Üyesi) ve Murat R. Özsunay (Arabulucu; Hakem; Avukat – İstanbul ve Frankfurt/M Barosu; Avrupa Patent-Marka Vekili). Bu çeviri Aralık 2020’de gözden geçirilmiş olup, UNIDROIT web sitesinde önceden yayınlanan Türkçe çevirilerin yerine geçer. Tüm hakları saklıdır.

Not: UNIDROIT İlkeleri’nin işbu [ana] Maddelerine ilaveten, bunların her birinin altındaki UNIDROIT “Açıklama”sının, on bir hukukçu tarafından paylaşılarak çevrilen Türkçe metinlerini de içeren kitap, İstanbul’da Aralık 2020’de fiziki olarak yayınlanmıştır: <http://onikilevha.com.tr/yayin/1874/uluslararasi-ticari-soezlesmeler-icin-unidroit-ilkeleri-2016>

(*). Sözleşmelerinin İlkeler tarafından yönetilmesini arzu eden taraflar, *Uluslararası Ticari Sözleşmelerde UNIDROIT İlkelerinin Kullanılması Hakkında Model Klozlar*’dan birini kullanabilirler. (Bkz. www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/upicc-model-clauses)

BÖLÜM 1 - GENEL HÜKÜMLER

MADDE 1.1

(Sözleşme özgürlüğü)

Taraflar, bir sözleşme ilişkisine girmek ve sözleşmenin içeriğini belirlemek hususunda özgürdürler.

MADDE 1.2

(Şekil şartlarının aranmaması)

İşbu İlkelerdeki hiçbir şey, bir sözleşmenin, beyanın veya herhangi bir fiilin belirli bir biçimde yapılmasını ya da kanıtlanmasını gerektirmez. Bunlar, tanık dâhil, herhangi bir araçla kanıtlanabilirler.

MADDE 1.3

(Sözleşmenin bağlayıcı niteliği)

Geçerli olarak yapılmış bir sözleşme taraflar için bağlayıcıdır. Bir sözleşme, ancak o sözleşmenin şartları uyarınca veya anlaşmayla ya da işbu İlkelerde öngörülmüş bulunan başka bir şekilde değiştirilebilir veya sona erdirilebilir.

MADDE 1.4

(Emredici kurallar)

İşbu İlkelerdeki hiçbir şey, uluslararası özel hukukun ilgili kuralları uyarınca uygulanabilecek olan ulusal, uluslararası veya uluslararası nitelikteki emredici kuralların uygulanmasını kısıtlamaz.

MADDE 1.5

(Taraflarca öngörülen dışlamalar veya değişiklikler)

Taraflar, işbu İlkelerde öngörülen durumlar hariç, işbu İlkelerin uygulanmasını dışlayabilir veya bunların herhangi bir hükmünün etkisinden ayrılabilir ya da etkisini değiştirebilirler.

MADDE 1.6

(İlkelerin yorumlanması ve tamamlanması)

(1) İşbu İlkelerin yorumlanmasında, bunların uluslararası niteliği ve uygulanmalarında yeknesaklığın özendirilmesi gereksinimi dâhil olmak üzere, amaçları göz önünde bulundurulur.

(2) İşbu İlkelerin kapsamı içinde bulunan, ancak açıkça çözüme bağlanmamış sorunlar, mümkün olduğu ölçüde bunların temelini oluşturan genel ilkelere göre çözüme bağlanır.

MADDE 1.7

(Dürüstlük ve adil davranma)

(1) Uluslararası ticarete tarafların her biri dürüst ve adil bir şekilde davranmalıdır.

(2) Taraflar, bu ödevi dışlayamaz ya da kısıtlayamazlar.

MADDE 1.8

(Çelişkili davranış)

Bir taraf, diğer tarafta oluşmasına neden olduğu ve diğer tarafın da buna güvenerek hareket etmiş bulunduğu bir anlayışla çelişkili olacak şekilde diğer tarafın zararına olarak harekette bulunamaz.

MADDE 1.9

(Teamüller ve uygulamalar)

(1) Taraflar, üzerinde anlaşmış oldukları herhangi bir teamül ve aralarında oluşturmuş buldukları herhangi bir uygulamayla bağlıdırlar.

(2) Taraflar, yaygın olarak bilinen ve uluslararası ticarete özellikle ilgili ticaret dalında taraflarca düzenli olarak göz önüne alınan bir uygulamayla, böyle bir teamülün uygulanmasının makul olmayacağı durumlar dışında, bağlıdırlar.

MADDE 1.10

(Bildirim)

(1) Bir bildirimde bulunulması gerektiğinde, bildirim, hâl ve şartlar bakımından uygun olan herhangi bir vasıtayla yapılabilir.

(2) Bir bildirim, gönderildiği kişiye vardığı anda hüküm doğurur.

(3) Paragraf (2) anlamında bir bildirim, gönderilen kişiye sözlü olarak iletildiği ya da o kişinin iş yerine veya posta adresine teslim edildiği anda, o kişiye “varmış” sayılır.

(4) İşbu Madde anlamında “bildirim”, bir beyanı, talebi, isteği ya da diğer herhangi bir irade açıklamasını içerir.

MADDE 1.11

(Tanımlar)

İşbu İlkelerde,

- “mahkeme” sözcüğü hakem mahkemesini de içerir;

- bir tarafın birden fazla iş yeri varsa, ilgili “iş yeri”, sözleşmenin yapılmasından önce veya yapıldığı anda taraflarca bilinen veya düşünülen hâl ve şartlar göz önüne alınarak, sözleşmeye ve sözleşmenin ifasına en yakın ilişki içinde bulunan iş yeridir;

- “uzun süreli sözleşme”, belli bir süre boyunca ifa edilmesi gereken ve normal olarak farklı derecelerde işlem karmaşıklığı ve taraflar arasında süregelen bir ilişki içeren sözleşme anlamındadır;

- “borçlu”, bir borcu ifa etmesi gereken taraf; “alacaklı” da, o borcun ifasını istemeye yetkili olan taraf anlamındadır;

- “yazılı şekil”, içindeki bilginin kaydını koruyan ve maddi bir şekilde çoğaltılmaya elverişli bulunan herhangi bir iletişim şekli demektir.

MADDE 1.12

(Taraflarca öngörülen sürenin hesaplanması)

(1) İfa için taraflarca öngörülen bir süre içinde kalan resmî tatiller veya çalışma günü olmayan günler, sürenin hesabına dâhil edilir.

(2) Bununla beraber, sürenin sonu, ifada bulunacak kişinin iş yerindeki bir resmî tatil gününe ya da çalışma günü olmayan bir güne rastlarsa, hâl ve şartlar başkaca bir çözümü öngörmedikçe, süre, o günü izleyen ilk iş gününe kadar uzatılır.

(3) Hal ve şartlar başkaca bir çözümü öngörmedikçe, ilgili zaman bölgesi, süreyi belirleyen tarafın iş yerinin bulunduğu yerdeki zaman bölgesidir.

BÖLÜM 2 - SÖZLEŞMENİN KURULMASI VE TEMSİLCİLERİN YETKİSİ

AYRIM 1: SÖZLEŞMENİN KURULMASI

MADDE 2.1.1

(Sözleşmenin kurulmasının biçimi)

Bir sözleşme ya bir önerinin kabulü ya da tarafların anlaşmanın varlığını yeterli olarak gösteren davranışlarıyla kurulabilir.

MADDE 2.1.2

(Önerinin tanımı)

Sözleşme kurmak amacıyla yapılan teklif yeterince belirliyse ve kabul halinde önerenin bağlanma iradesini içeriyorsa bir öneridir.

MADDE 2.1.3

(Önerinin geri alınması)

(1) Öneri, muhataba ulaştığı anda hüküm doğurur.

(2) Geri alma beyanı muhataba öneriden önce ya da öneri ile aynı anda ulaşırsa, öneri, dönülemez olsa bile geri alınabilir.

MADDE 2.1.4

(Öneriden dönme)

(1) Dönme beyanı, muhatabın kabul beyanını göndermesinden önce muhataba varırsa sözleşme kuruluncaya kadar öneriden dönülebilir.

(2) Ancak,

(a) kabul için belirli bir süre öngörülmüşse ya da önerinin dönülemez olduğu başka bir şekilde belirtilmişse, veya

(b) muhatabın önerinin dönülemez olduğuna güvenmesi makulse ve muhatap öneriye güvenerek hareket etmişse,

öneriden dönülemez.

MADDE 2.1.5

(Önerinin reddi)

Ret beyanı, önerene vardığı anda öneri hükmünü yitirir.

MADDE 2.1.6

(Kabulün biçimi)

(1) Muhatabın öneriye olan rızasını gösteren beyanı veya diğer davranışı kabul hükmündedir. Susma veya hareketsizlik tek başına kabul sayılmaz.

(2) Bir önerinin kabulü, rızayı gösteren belirtinin önerene varması anında hüküm doğurur.

(3) Ancak, muhatap, öneriye olan rızasını, önerinin kendisi veya taraflar arasında yerleşmiş uygulamaların ya da teamülün sonucu olarak önerene haber vermeksizin bir davranışla göstermişse, kabul davranış anından itibaren hüküm doğurur.

MADDE 2.1.7

(Kabulün zamanı)

Öneri, önerenin belirlediği süre içinde, süre belirlememişse önerenin kullandığı iletişim araçlarının hızı da dâhil olmak üzere hâl ve şartlar dikkate alındığında makul bir süre içinde kabul edilmelidir. Aksi hâl ve şartlardan anlaşılmadıkça, sözlü öneri derhal kabul edilmelidir.

MADDE 2.1.8

(Belirlenen süre içinde kabul)

Öneren tarafından belirlenmiş kabul süresi, önerinin gönderildiği andan itibaren işlemeye başlar. Hal ve şartlar aksini göstermedikçe, öneride belirtilen zaman gönderim zamanı sayılır.

MADDE 2.1.9

(Gecikmiş kabul. İletimde gecikme)

(1) Gecikmiş bir kabul, önerenin gecikmeksizin muhatabı haberdar etmesi veya bu sonuca yönelik bir bildirim göndermesi halinde kabul gibi hüküm doğurur.

(2) Gecikmiş kabulü içeren bir bildirim eğer ileti gereği gibi gönderilmiş olsaydı kabulün önerene zamanında varacak hâl ve şartlarda gönderildiğini gösteriyorsa, gecikmiş kabul, bir kabul gibi hüküm doğurur; meğerki öneren önerinin süresinin bittiğine ilişkin düşüncesini muhataba gecikmeksizin bildirmiş olsun.

MADDE 2.1.10

(Kabulün geri alınması)

Geri alma beyanı, kabulün hüküm doğurmasından önce veya aynı anda önerene varırsa

kabul geri alınabilir.

MADDE 2.1.11

(Değiştirilmiş kabul)

(1) Bir önerinin kabulüne yönelik, fakat eklemeler, sınırlamalar veya başka değişiklikler içeren cevap, önerinin reddi olup, karşı öneri teşkil eder.

(2) Ancak, bir önerinin kabulüne yönelik, fakat önerinin şartlarını önemli ölçüde değiştirmeyen ek ya da farklı şartlar içeren cevap kabul teşkil eder; meğerki öneren bu farklılığa gecikmeksizin itiraz etmiş olsun. Öneren itiraz etmezse, önerinin kabuldeki değişiklikleri içeren şartları, sözleşmenin şartlarıdır.

MADDE 2.1.12

(Teyit yazıları)

Sözleşme kurulduktan sonra makul bir süre içinde sözleşmenin teyidini amaçlayan yazılar, eklemeler ya da farklı şartlar içeriyorsa, bunlar sözleşmenin bir parçası olurlar; meğerki sözleşmeyi esaslı olarak değiştirsinler ya da alıcı gecikmeksizin farklılığa itiraz etmiş olsun.

MADDE 2.1.13

(Sözleşmenin kurulmasının belirli konularda anlaşmaya ya da özel bir şekil şartına bağlı olması)

Müzakere sürecinde taraflardan biri belirli konular üzerinde anlaşılmadığı ya da özel bir şekil şartı yerine getirilmediği müddetçe sözleşmenin kurulmuş olmayacağı konusunda ısrar ederse, o konularda anlaşma olmadıkça ya da o şekil şartı yerine getirilmedikçe sözleşme kurulmuş olmaz.

MADDE 2.1.14

(Hükümlerinde bilinçli olarak boşluk bırakılan sözleşme)

(1) Tarafların sözleşme yapma iradeleri mevcutsa, bir hükmün, daha sonraki müzakerelere veya taraflardan biri ya da üçüncü bir kişi tarafından kararlaştırılmak üzere bilinçli olarak ileriye bırakılması sözleşmenin kurulmasına engel olmaz.

(2) Hükmün ileride tarafların iradeleri doğrultusunda belirlenebilmesi için hâl ve şartlara göre makul olan başka bir yolun mevcut olması halinde,

(a) tarafların sözleşme hükmü üzerinde anlaşmaya varamamaları; ya da

(b) sözleşme hükmünü belirlemesi gereken tarafın hükmü belirlememesi; veya

(c) üçüncü kişinin sözleşme hükmünü belirlememesi,

sözleşmenin varlığını etkilemez.

MADDE 2.1.15

(Kötü niyetle müzakere)

- (1) Taraf, müzakere etmekte serbesttir ve anlaşmaya varılamamasından sorumlu değildir.
- (2) Ancak, kötü niyetle müzakere eden ya da müzakereleri sonlandıran taraf, diğer tarafın uğradığı zararlardan sorumludur.
- (3) Bir tarafın, özellikle karşı tarafla anlaşmaya varma amacı olmadan müzakerelere başlaması ya da müzakerelere devam etmesi kötü niyettir.

MADDE 2.1.16

(Gizlilik yükümlülüğü)

Müzakere sürecinde gizli bir bilgi verildiğinde, ileride sözleşme kurulsun kurulmasın, diğer tarafın bu bilgiyi açıklamama ya da amaçları için uygunsuz bir şekilde kullanmama yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğün ihlal edilmesi durumunda, hukuki çare, uygun düşerse, diğer tarafın elde ettiği faydayı esas alan bir tazminatı da içerebilir.

MADDE 2.1.17

(Birleştirme klozları)

Tarafların üzerinde anlaştıkları tüm şartları kapsadığını belirten bir kloz içeren yazılı bir sözleşme, bundan önceki beyanların veya anlaşmaların kanıtlarıyla inkar edilemez veya ona ekleme yapılamaz. Ancak, bu beyanlar veya anlaşmalar sözleşmeyi yorumlamak için kullanılabilir.

MADDE 2.1.18

(Özel bir şekilde yapılan değişiklik)

Sözleşmede değişiklik yapılmasının ya da sözleşmenin sona erdirilmesinin belirli bir şekle tabi olarak yapılmasını öngören bir hüküm içeren yazılı bir sözleşme, başkaca türlü değiştirilemez ya da sona erdirilemez. Ancak, bir tarafın bu hükmü öne sürmesi, karşı tarafın, bunu öne süren tarafın bir davranışına güvenerek hareket ettiği ölçüde önlenemez.

MADDE 2.1.19

(Standart şartlarla [genel işlem şartları] sözleşme yapma)

- (1) Taraflardan biri ya da her ikisi standart şartlar kullanırsa, Madde 2.1.20 - 2.1.22'ye tabi olarak, sözleşmenin kurulmasına ilişkin genel kurallar uygulanır.
- (2) Standart şartlar, taraflardan birince genel ve devamlı kullanım için önceden hazırlanan ve diğer tarafla fiilen müzakere edilmeden kullanılan hükümlerdir.

MADDE 2.1.20

(Şaşırtıcı şartlar)

- (1) Standart şartlarda [genel işlem şartlarında] yer alan, diğer tarafın sözleşmede bulun-

masını makul olarak beklemeyeceği nitelikteki hiçbir şart hüküm ifade etmez; meğerki karşı taraf bunları açıkça kabul etmiş olsun.

(2) Bir hükmün bu nitelikte olup olmadığı içeriğine, diline ve sunum şekline bakılarak belirlenir.

MADDE 2.1.21

(Standart şartlar ile standart olmayan şartlar arasında çatışma)

Standart şart [genel işlem şartı] ile standart olmayan şart arasında çatışma bulunması durumunda, standart olmayan şartın üstünlüğü vardır.

MADDE 2.1.22

(Formlar arasında çatışma)

Her iki taraf da kendi standart [genel işlem] şartlarını kullanırsa ve bu şartlar hariç olmak üzere anlaşmaya varılırsa, sözleşme üzerinde anlaşılan hükümler ve içeriği bakımından ortak olan standart şartlara göre kurulmuş olur; meğerki bir taraf önceden ya da daha sonra ve gecikmeksizin, açıkça böyle bir sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirmiş olsun.

AYRIM 2: TEMSİLCİLERİN YETKİSİ

MADDE 2.2.1

(İşbu Ayrımın kapsamı)

(1) İşbu Ayrım, bir kişinin (“temsilci”), başka birinin (“temsil olunan”) bir üçüncü kişi ile arasında bir sözleşmeden doğan veya sözleşmeye ilişkin hukuki durumuna etki edebilme yetkisini düzenler ki, temsilci kendi adına da temsil olunan adına da hareket edebilir.

(2) İşbu Ayrım yalnızca, bir tarafta temsil olunan veya temsilci, diğer tarafta da üçüncü kişi arasındaki ilişkileri düzenler.

(3) İşbu Ayrım bir temsilcinin kanundan kaynaklanan temsil yetkisini veya bir kamusal ya da yargısal makam tarafından atanmış bir temsilcinin temsil yetkisini düzenlemez.

MADDE 2.2.2

(Temsilcinin yetkisinin verilmesi ve kapsamı)

(1) Temsil olunan tarafından temsil yetkisinin verilmesi açık veya örtülü bir şekilde olabilir.

(2) Temsilci, verilen yetkinin amaçlarına ulaşmak için hâl ve şartların gerektirdiği tüm işlemleri yapma yetkisine sahiptir.

MADDE 2.2.3

(Temsilin açığa vurulması)

(1) Bir temsilci, temsil yetkisinin çerçevesi içinde hareket ederse ve üçüncü kişi de tem-

silcinin temsilci sıfatıyla hareket ettiğini bilmekteyse veya bilmesi gerekiyorsa, temsilcinin yapacağı işlemler doğrudan doğruya temsil olunan ile üçüncü kişi arasındaki hukuki ilişkide hüküm doğurur; temsilci ile üçüncü kişi arasında bir hukuki ilişki kurulmaz.

(2) Bununla beraber, temsilci, temsil olunanın rızasıyla sözleşmenin tarafı olmayı taahhüt etmişse, temsilcinin işlemleri sadece temsilci ile üçüncü kişi arasındaki ilişkilerde hüküm doğurur.

MADDE 2.2.4

(Temsilin açığa vurulmaması)

(1) Temsilci, temsil yetkisinin kapsamı içinde hareket etmekteyse ve üçüncü kişi, temsilcinin temsilci sıfatıyla hareket ettiğini bilmiyorsa ya da bilmesi gerekiyorsa, temsilcinin işlemleri sadece temsilci ile üçüncü kişi arasında hüküm doğurur.

(2) Bununla beraber, temsilci, bir işletme adına bir üçüncü kişiyle sözleşme yaptığında, kendisini işletmenin sahibi gibi göstermişse, üçüncü kişi, işletmenin gerçek sahibinin kim olduğunu öğrenmesi halinde, temsilciye karşı olan haklarını işletme sahibine karşı da kullanabilir.

MADDE 2.2.5

(Temsil yetkisi olmaksızın veya temsil yetkisini aşarak hareket eden temsilci)

(1) Temsilci sıfatıyla temsil yetkisi olmaksızın ya da temsil yetkisini aşarak hareket eden bir kişinin yaptığı işlemler, temsil olunanı veya üçüncü kişiyi bağlamaz.

(2) Bununla beraber, temsil olunan, üçüncü kişinin, temsilcinin temsil olunan adına hareket etme yetkisine sahip olduğuna ve temsil yetkisinin sınırları içinde hareket ettiğine makul bir şekilde inanmasına sebep olmuşsa, üçüncü kişiye karşı temsilcinin temsil yetkisinin bulunmadığını ileri süremez.

MADDE 2.2.6

(Temsil yetkisi olmaksızın veya temsil yetkisini aşarak hareket eden temsilcinin sorumluluğu)

(1) Temsil yetkisi olmaksızın veya temsil yetkisini aşarak hareket eden temsilci, temsil olunan tarafından onay verilmemesi halinde, üçüncü kişinin zararını, temsil yetkisi bulunmuş ve aşılmamış olsaydı üçüncü kişinin bulunacağı durumu ona sağlayacak şekilde gidermek zorundadır.

(2) Bununla beraber, üçüncü kişi temsilcinin temsil yetkisinin bulunmadığını veya aşıldığını biliyor veya bilmesi gerekiyor idiyse, temsilci sorumlu tutulamaz.

MADDE 2.2.7

(Menfaatler çatışması)

(1) Temsilci tarafından yapılan bir sözleşmede, temsilci ile temsil olunan arasında, üçün-

cü kişinin bildiği ya da bilmesi gereken bir menfaat çatışmasının bulunması halinde, temsil olunan sözleşmeyi iptal edebilir. Sözleşmeyi iptal hakkı Madde 3.2.9 ve 3.2.11 ile 3.2.15'e tabidir.

(2) Bununla beraber,

(a) temsil olunan, temsilcinin menfaat çatışmasına girmesine rıza göstermişse ya da bu durumu bilmekteyse veya bilmesi gerekiyorsa ya da

(b) temsilci, menfaat çatışmasını temsil olunana açıklamış ve temsil olunan makul bir süre içinde itirazda bulunmamışsa,

temsil olunan sözleşmeyi iptal edemez.

MADDE 2.2.8

(Alt [ikame] temsil)

Temsilci, bizzat yapılması kendisinden makul bir şekilde beklenemeyecek işlemlerin gerçekleştirilmesi için alt [ikame] temsilci belirleme hususunda örtülü bir yetkiye sahiptir. Alt [ikame] temsile işbu Ayrımdaki kurallar uygulanır.

MADDE 2.2.9

(Onay)

(1) Temsilcinin yetkisi olmaksızın ya da yetkisini aşarak yaptığı bir işlem, temsil olunan tarafından onaylanabilir. Onay üzerine, yapılan işlem başından beri temsil yetkisi ile gerçekleştirilmiş gibi hüküm doğurur.

(2) Üçüncü kişi, temsil olunana bir bildirimde bulunarak onay için makul bir süre belirleyebilir. Temsil olunan bu süre içinde onay vermezse, daha sonra onay veremez.

(3) Temsilcinin işlemi yaptığı anda üçüncü kişi, temsil yetkisinin bulunmadığını bilmekteyse ve bilmesi gerekmiyorsa, onayın verilmesinden önce herhangi bir anda temsil olunana yapacağı bir bildirimle, onayla bağlı olmayı reddettiğini bildirebilir.

MADDE 2.2.10

(Temsil yetkisinin sona ermesi)

(1) Üçüncü kişi tarafından bilinmediği ya da bilinmesi gerekmediği sürece, temsil yetkisinin sona ermesi üçüncü kişiye karşı hüküm ifade etmez.

(2) Temsil yetkisinin sona ermesine karşın, temsil olunanın menfaatlerine zarar gelmesinin önlenmesi için gerekli olan işlemlerin yapılması bakımından temsilci yetkili kalmaya devam eder.

BÖLÜM 3 - GEÇERLİLİK

AYRIM 1: GENEL HÜKÜMLER

MADDE 3.1.1

(Kapsam dışı konular)

İşbu Bölüm tarafların ehliyetsizliğini düzenlemez.

MADDE 3.1.2

(Yalnızca anlaşmanın, geçerliliği sağlaması)

Sözleşme başkaca bir şeye gerek bulunmaksızın, yalnızca tarafların anlaşmasıyla kurulabilir, değiştirilebilir veya sona erdirilebilir.

MADDE 3.1.3

(Başlangıçtaki imkânsızlık)

(1) Sözleşmenin kurulması anında üstlenilen borcun ifasının imkânsızlığı olgusu, tek başına, sözleşmenin geçerliliğini etkilemez.

(2) Sözleşmenin kurulması anında, bir tarafın sözleşme konusu malvarlığı değerleri üzerinde tasarrufta bulunma yetkisine sahip olmaması olgusu, tek başına, sözleşmenin geçerliliğini etkilemez.

MADDE 3.1.4

(Bu hükümlerin emredici niteliği)

İşbu Bölümde yer alan aldatma, korkutma, açık oransızlık ve hukuka aykırılığa ilişkin hükümler emredicidir.

AYRIM 2: İPTAL NEDENLERİ

MADDE 3.2.1

(Yanılmanın tanımı)

Yanılma, sözleşmenin kurulduğu anda mevcut olgulara veya hukuka ilişkin yanlış bir varsayımdır.

MADDE 3.2.2

(Esaslı yanılma)

(1) Bir taraf, yalnızca, sözleşmenin kurulması anındaki yanılma, gerçek durum bilinseydi yanılan ile aynı konumda bulunan makul bir kişinin sözleşmeyi ciddi ölçüde farklı şartlarda yapacağı ya da hiç yapmayacağı derecede esaslıysa ve

(a) diğer taraf aynı şekilde yanılmış ya da yanılmaya neden olmuş bulunuyorsa, ya da ya-

nılmayı bilmekteyse veya bilmesi gerekiyorsa ve yanılan tarafı yanılığında bırakmak ticari işlerdeki dürüstlük kurallarına aykırıysa veya

(b) iptal anında diğer taraf, henüz sözleşmeye güvenerek makul şekilde hareket etmiş değilse,

yanılma nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilir.

(2) Buna karşılık, bir taraf,

(a) yanılmanın gerçekleşmesinde ağır kusurluysa veya

(b) yanılma, yanılma riskinin üstlenildiği bir konuya ilişkin bulunmaktaysa ya da hâl ve şartlara göre, yanılmanın yanılan tarafça üstlenilmesi gerekmektedir,

sözleşmeyi iptal edemez.

MADDE 3.2.3

(Açıklama veya iletilmede yanılma)

Bir beyanın açıklanmasında veya iletilmesinde oluşan yanılma, beyanı yapmış olan kişinin yanılması olarak kabul edilir.

MADDE 3.2.4

(İfa etmemeye ilişkin hukuki çareler)

Bir taraf, içerisinde bulunduğu hâl ve şartlar ifa etmemeye ilişkin bir hukuki çareden yararlanılmasına elverişliyse veya elverişli olabilecek idiyse, yanılma nedeniyle sözleşmeyi iptal edemez.

MADDE 3.2.5

(Aldatma)

Diğer tarafın, dil veya uygulamaları dâhil, aldatıcı beyanlarıyla ya da ticari işlerdeki dürüstlük kurallarınca kendisine açıklaması gereken hâl ve şartları aldatma amacıyla açıklaması nedeniyle sözleşmenin kurulmasına yönlendirilmiş bulunan taraf, sözleşmeyi iptal edebilir.

MADDE 3.2.6

(Korkutma)

Bir taraf, diğer tarafın haksız korkutması sonucu bir sözleşmenin kurulmasına yönlendirilmişse, hâl ve şartlara göre, korkutmanın ilk taraf için başkaca bir makul seçenek bırakmayacak derecede yakın ve ciddi olması halinde sözleşmeyi iptal edebilir. Özellikle, bir tarafın korkutulduğu bir eylem ya da ihmalin kendisi hukuka aykırıysa veya sözleşmenin kurulması için bunun bir araç olarak kullanılması hukuka aykırı bulunuyorsa, korkutma haksızdır.

MADDE 3.2.7

(Açık oransızlık)

(1) Bir taraf, sözleşme veya sözleşme hükümlerinden birinin diğer tarafa sözleşmenin kurulduğu anda, haksızca aşırı bir yararlanma sağlaması halinde, sözleşmeyi veya söz konusu hükmü iptal edebilir. Diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki hususların da göz önünde bulundurulması gerekir:

(a) diğer tarafın, ilk tarafın bağımlılığından, ekonomik sıkıntısından veya acil gereksinimlerinden ya da basiretsizlik, bilgisizlik, deneyimsizlik veya pazarlık becerisinin eksikliğinden haksız şekilde yararlanması ve

(b) sözleşmenin niteliği ve amacı.

(2) Sözleşmeyi iptal etme yetkisine sahip olan tarafın istemi üzerine mahkeme, sözleşmeyi veya sözleşme hükmünü ticari işlerdeki dürüstlük kurallarına uygun hale gelecek şekilde uyarlayabilir.

(3) Ayrıca bir mahkeme iptal bildirimini alan tarafın uyarılma istemi üzerine de, sözleşmeyi veya sözleşme hükmünü uyarlayabilir; ancak bunun için iptal bildirimini alan tarafın, diğer tarafı, iptal bildirimini almasından sonra gecikmeksizin ve diğer tarafın buna güvenerek makul bir şekilde hareket etmesinden önce uyarılma isteminden haberdar etmiş olması gerekir. Madde 3.2.10(2) kıyasen uygulanır.

MADDE 3.2.8

(Üçüncü kişiler)

(1) Aldatmanın, korkutmanın, açık oransızlığın veya bir tarafın yanılmasının, diğer tarafın eylemlerinden sorumlu tutulacağı bir üçüncü kişiye isnat edilmesi veya bu üçüncü kişi tarafından bilinmesi ya da bilinmesinin gerekmesi halinde, sözleşme, sanki diğer tarafın kendisinin davranış ve bilgisiymiş gibi, aynı şartlar altında iptal edilebilir.

(2) Aldatmanın, korkutmanın veya açık oransızlığın diğer tarafın eylemlerinden sorumlu tutulmadığı bir üçüncü kişiye isnat edilmesi halinde, söz konusu taraf aldatma, korkutma veya oransızlığı bilmekteyse ya da bilmesi gerekiyorsa veya iptal anında henüz sözleşmeye güvenerek makul şekilde hareket etmiş değilse, sözleşme iptal edilebilir.

MADDE 3.2.9

(Onama)

Sözleşmeyi iptal hakkına sahip olan taraf, iptal bildirimini yapılacağı sürenin işlemeye başlamasından sonra, açıkça veya örtülü bir şekilde sözleşmeye onay verirse, sözleşmenin iptali istenemez.

MADDE 3.2.10

(İptal hakkının kaybı)

(1) Bir tarafın yanılma nedeniyle sözleşmeyi iptal hakkına sahip olduğu bir durumda diğer taraf, sözleşmeyi iptal hakkına sahip olan tarafça anlaşılan şekilde ifa etmeye istekli oldu-

đunu beyan eder veya sözleşmeyi bu şekilde ifa ederse, sözleşme, yanılan tarafın anladığı şekilde kurulmuş sayılır. Diğer tarafın, sözleşmeyi iptal hakkına sahip olan tarafın sözleşmeyi ne şekilde anladığından haberdar olmasından sonra gecikmeksizin ve o tarafın iptal bildirimine güvenerek makul şekilde hareket etmesinden önce söz konusu beyanda bulunması ya da söz konusu ifayı gerçekleştirilmesi gerekir.

(2) Böyle bir beyan ya da ifadan sonra iptal hakkı kaybedilir ve önceki herhangi bir iptal bildirimini hükümsüz kalır.

MADDE 3.2.11

(İptal bildirim)

Bir tarafın sözleşmeyi iptal hakkı, diğer tarafa bildirimde bulunmak suretiyle kullanılır.

MADDE 3.2.12

(Süreler)

(1) İptal bildirim, hâl ve şartlar göz önüne alınarak, iptal hakkına sahip tarafın ilgili olguları öğrendiği veya bu olgulardan haberdar olmamasının mümkün olmadığı andan ya da bu tarafın serbest hareket edebilir hale geldiği andan itibaren makul bir süre içinde yapılır.

(2) Bir tarafça Madde 3.2.7 uyarınca sözleşmenin belirli bir hükmü iptal edilebilirse, iptal bildirim süresi, söz konusu hüküm diğer tarafça ileri sürüldüğü anda işlemeye başlar.

MADDE 3.2.13

(Kısmi iptal)

İptal nedeni sözleşmenin sadece belirli hükümlerini etkiliyorsa, hâl ve şartlara göre, sözleşmenin kalan kısmının devamlılığını sağlamanın makul olmadığı durumlar dışında, iptalin etkisi söz konusu hükümlerle sınırlı olur.

MADDE 3.2.14

(İptalin geriye etkisi)

İptal, geriye etkili olarak hüküm ifade eder.

MADDE 3.2.15

(İade)

(1) İptal halinde taraflardan her biri, sözleşme veya sözleşmenin iptale konu hükmü uyarınca edindiklerini eş zamanlı olarak iade etmek kaydıyla, sözleşme veya sözleşmenin iptale konu hükmü uyarınca sağlamış olduklarının iadesini talep edebilir.

(2) Aynen iade mümkün ya da uygun değilse, iade, makul olduğu ölçüde, edimin parasal değerinin iadesi olarak yapılır.

(3) Aynen iade diğer tarafa atfedilebilecek bir sebepten dolayı imkânsızlaşmışsa, ifayı alan taraf, edimin parasal değerini iade etmek zorunda değildir.

(4) İfa olarak alınanın korunması veya idamesi için makul ölçüde gerekli olan masraflar için tazminat istenebilir.

MADDE 3.2.16

(Tazminat)

Sözleşme iptal edilmiş olsun olmasın, iptal nedenini bilen ya da bilmesi gereken taraf, tazminatla sorumlu olup; diğer tarafı, sözleşme kurulmuş olmasaydı hangi durumda olacak idiyse, aynı duruma getirmeye mecburdur.

MADDE 3.2.17

(Tek yanlı beyanlar)

İşbu Bölüm hükümleri, bir taraftan diğerine iletilecek olan herhangi bir irade açıklamasına da uygun uyarlamalarla uygulanır.

AYRIM 3: HUKUKA AYKIRILIK

MADDE 3.3.1

(Emredici kuralları ihlal eden sözleşmeler)

(1) Bir sözleşmenin, işbu İlkelerin Madde 1.4 uyarınca uygulanacak ulusal, uluslararası ya da uluslararası kökenli bir emredici kuralı ihlal etmesi halinde, söz konusu ihlalin sözleşme üzerindeki etkileri, şayet varsa, o emredici kuralda açıkça öngörülen etkilerdir.

(2) Emredici kural, ihlalin sözleşme üzerindeki etkilerini açıkça öngörmüş bulunmuyorsa, taraflar, hâl ve şartlara göre sözleşmede makul olarak hangi hukuki çarelere başvurulacaksa, bunlara başvurmak hakkına sahip olur.

(3) Makul olanın ne olduğu belirlenirken, özellikle aşağıdaki hususlar göz önüne alınır:

- (a) ihlal edilen kuralın amacı;
- (b) o kuralın koruduğu kişi çevresi;
- (c) kuralın ihlali sonucuna bağlanmış herhangi bir yaptırım;
- (d) ihlalin ciddiliği;
- (e) ihlalin bir ya da her iki tarafça bilinip bilinmediği veya bilinmesinin gerekip gerekmediği;
- (f) sözleşmenin ifa edilmesinin ihlali gerekli kılıp kılmadığı ve
- (g) tarafların makul beklentileri.

MADDE 3.3.2

(İade)

(1) Madde 3.3.1 bağlamında, bir emredici kuralı ihlal eden bir sözleşme kapsamında ifa da bulunmuşsa, hâl ve şartlara göre makul olduğu takdirde, iade söz konusu olabilir.

(2) Makul olanın ne olduğu belirlenirken, uygun uyarlamalarla, Madde 3.3.1(3)'te yolla-

mada bulunulan ölçütler göz önünde bulundurulur.

(3) İade imkânı verilmiş bulunuyorsa, uygun uyarlamalarla, Madde 3.2.15'teki kurallar uygulanır.

BÖLÜM 4 - YORUM

MADDE 4.1

(Tarafların niyeti)

(1) Bir sözleşme, tarafların ortak niyetine göre yorumlanır.

(2) Ortak niyet saptanamazsa, sözleşme, taraflarla aynı durumdaki makul kişilerin sözleşmenin tarafları olarak aynı hâl ve şartlarda ona verecekleri anlama göre yorumlanır.

MADDE 4.2

(Beyanların ve diğer davranışın yorumu)

(1) Bir tarafın beyanları ve diğer davranışı, diğer taraf onun niyetini bildiği ya da bu niyeti bilmemiş olması mümkün olmadığı takdirde, beyanda bulunanın niyetine göre yorumlanır.

(2) Yukarıdaki paragraf uygulanamazsa, söz konusu beyanlar ve diğer davranış, aynı durumdaki makul bir kişinin diğer taraf olarak aynı hâl ve şartlarda ona vereceği anlama göre yorumlanır.

MADDE 4.3

(İlgili hâl ve şartlar)

Madde 4.1 ve 4.2'nin uygulanmasında, aşağıdakiler dâhil, tüm hâl ve şartlar göz önüne alınır:

- (a) taraflar arasındaki ön müzakereler;
- (b) tarafların aralarında kurmuş oldukları uygulamalar;
- (c) tarafların sözleşmenin kurulmasını takip eden davranışları;
- (d) sözleşmenin niteliği ve amacı;
- (e) ilgili ticaret dalında terimlere ve ifadelere ortak olarak verilen anlamlar;
- (f) teamüller.

MADDE 4.4

(Sözleşmeye veya beyana bir bütün olarak yollama)

Hükümler ve tabirler tüm sözleşmenin ya da içinde yer aldıkları beyanın ışığında yorumlanır.

MADDE 4.5

(Tüm sözleşme hükümlerinin etkili kılınması)

Sözleşme hükümleri, bunların bazılarının hüküm doğurmaktan yoksun kılınmaları şek-

linde değil fakat tüm hükümler etkili kılınacak Şekilde yorumlanır.

MADDE 4.6

(Contra proferentem kuralı)

Bir tarafça düzenlenen sözleşme hükümleri açık değilse, o tarafın aleyhine olan yorum tercih edilir.

MADDE 4.7

(Dile ilişkin belirsizlikler)

Bir sözleşme her bir dildeki metin geçerli olacak Şekilde iki veya daha çok dilde yapılacak olursa, metinler arasındaki çatışma durumlarında, yorum için, sözleşmenin orijinal olarak kaleme alındığı metin tercih edilir.

MADDE 4.8

(Sözleşme boŐluklarının doldurulması)

(1) Sözleşme tarafları, hakları ve borçlarının belirlenmesi bakımından önemli olan bir hüküm üzerinde anlaşmamıŐlarsa, sözleşme hâl ve Şartlara uygun olan bir hüküm ile tamamlanır.

(2) Uygun olan hükmün ne olacağının belirlenmesinde, diğer etkenlerin yanı sıra aşağıdakiler de göz önüne alınır:

- (a) tarafların niyeti;
- (b) sözleşmenin niteliği ve amacı;
- (c) dürüstlük kuralı ve adil davranma ilkesi;
- (d) makullük.

BÖLÜM 5 - İÇERİK VE ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN HAKLARI

AYRIM 1: SÖZLEŞMENİN İçERİğİ

MADDE 5.1.1

(Açık ve örtülü borçlar)

Tarafların sözleşmesel borçları açık veya örtülü olabilir.

MADDE 5.1.2

(rtl borçlar)

rtl borçlar,

- (a) sözleşmenin nitelik ve amacından;
- (b) taraflar arasında yerleşmiş bulunan uygulamalar ve teamllerden;
- (c) dürüstlük ve adil davranma ilkesinden;
- (d) makullkten

kaynaklanırlar.

MADDE 5.1.3

(Taraflar arasında işbirliği)

Bir tarafın borçlarının ifası için tarafların işbirliği yapmaları makul olarak beklenebiliyorsa, taraflardan her biri diğeri ile işbirliğinde bulunur.

MADDE 5.1.4

*(Belirli bir sonuca ulaşma yükümlülüğü.
En üstün çabayı gösterme yükümlülüğü)*

(1) Bir tarafın borcu, belirli bir sonuca ulaşma yükümlülüğünü gerektiriyorsa, o taraf, söz konusu sonuca ulaşmakla yükümlüdür.

(2) Bir tarafın borcu, bir faaliyetin ifasında en üstün çabayı gösterme yükümlülüğünü gerektiriyorsa, o taraf, aynı hâl ve şartlarda aynı vasıfta makul bir kişinin göstereceği çabaları göstermekle yükümlüdür.

MADDE 5.1.5

(Üstlenilen yükümlülüğün türünün belirlenmesi)

Bir tarafın üstlendiği faaliyetin ifasında en iyi çabayı göstermeyi veya belirli bir sonuca ulaşmayı gerektiren borcun kapsamının tespitinde, diğere etkenlerin yanı sıra aşağıdakiler de göz önüne alınır:

- (a) sözleşmede borcun açıklanış tarzı;
- (b) sözleşmedeki fiyat ve diğere sözleşme hükümleri;
- (c) beklenen sonucun elde edilmesi için normal olarak üstlenilmesi gereken riskin derecesi;
- (d) borcun ifasına diğere tarafın etkide bulunma yeteneği.

MADDE 5.1.6

(İfanın niteliğinin belirlenmesi)

İfanın niteliği sözleşmeyle belirlenmemişse ya da sözleşmeden çıkarılamıyorsa, taraf, makul olan ve hâl ve şartlara göre ortalama olandan daha az olmayan nitelikte ifada bulunmakla yükümlüdür.

MADDE 5.1.7

(Fiyatın belirlenmesi)

(1) Sözleşmede fiyat belirlenmemişse veya fiyatın belirlenebilmesine ilişkin bir hüküm bulunmuyorsa, aksine bir belirtinin yokluğu durumunda, tarafların, sözleşmenin kurulduğu anda ilgili ticaret dalında karşılaştırılabilir hâl ve şartlarda, söz konusu ifa için genellikle uygulanan fiyata, böyle bir fiyat bulunmuyorsa, makul bir fiyata yollamada bulunmuş oldukları

varsayılr.

(2) Fiyatın bir tarafça belirleneceği durumda, belirlenen fiyat açıkça makul değilse, aksine bir sözleşme hükmü bulunsa bile, makul fiyat bunun yerine geçer.

(3) Fiyatın bir tarafça veya üçüncü bir kişi tarafından belirleneceği durumda, söz konusu taraf veya üçüncü kişi fiyatı belirlemezse, fiyat, makul fiyat olur.

(4) Fiyatın, mevcut olmayan veya mevcudiyeti ya da erişimi sona ermiş unsurlara yollamada bulunularak belirleneceği durumda, en yakın eşdeğer unsur onun yerine geçer.

MADDE 5.1.8

(Belirsiz süreli sözleşmenin sona ermesi)

Belirsiz süreli bir sözleşme, taraflardan herhangi birinin, makul bir süre öncesinde yapacağı bildirimle, sona erdirilebilir. Genel olarak sona ermenin sonuçları ve iade bakımından Madde 7.3.5 ve 7.3.7 hükümleri uygulanır.

MADDE 5.1.9

(Anlaşma ile ibra)

(1) Alacaklı, borçlu ile anlaşarak hakkından vazgeçebilir.

(2) Bir haktan karşılıksız vazgeçilmesine ilişkin öneri, borçlu bu öneriyi öğrendikten sonra gecikmeksizin reddetmezse, kabul edilmiş sayılır.

AYRIM 2: ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN HAKLARI

MADDE 5.2.1

(Üçüncü kişi yararına sözleşmeler)

(1) Taraflar (“vaat eden” ve “vaat edilen”) açık veya örtülü bir anlaşmayla üçüncü bir kişi yararına (“lehtar”) bir hak tanıyabilirler.

(2) Lehtarın, vaat edene karşı olan hakkının varlığı ve kapsamı, tarafların anlaşmalarıyla belirlenir ve söz konusu anlaşmadaki koşullara veya diğer sınırlamalara tabidir.

MADDE 5.2.2

(Üçüncü kişinin belirlenebilirliği)

Lehtar, sözleşmeyle yeterli bir şekilde belirlenmiş olmalıdır, ancak sözleşmenin yapıldığı anda mevcut olması gerekli değildir.

MADDE 5.2.3

(Sorumluluktan kurtuluş ve sınırlama klozları)

Üçüncü kişi yararına hakların tanınması, sözleşmede üçüncü kişinin sorumluluğunu kaldıran ya da sınırlayan bir kloza başvurma hakkını da içerir.

MADDE 5.2.4

(Savunmalar)

Vaat eden, vaat edilene karşı ileri sürebileceği tüm savunmaları lehtara karşı da ileri sürebilir.

MADDE 5.2.5

(Geri alma)

Taraflar sözleşmeyle lehtara verilen hakları, bunlar lehtar tarafından kabul edilinceye ya da lehtar bunlara dayanarak makul bir şekilde hareket edinceye kadar değiştirebilir ya da geri alabilir.

MADDE 5.2.6

(Vazgeçme)

Lehtar, kendisine verilen haktan vazgeçebilir.

AYRIM 3: KOŞULLAR

MADDE 5.3.1

(Koşulların çeşitleri)

Bir sözleşme veya sözleşmesel bir borç, gelecekte gerçekleşeceği belirsiz bir olayın meydana gelmesi koşuluna tabi kılınabilir; öyle ki sözleşme veya sözleşmesel borç ya olay gerçekleştiğinde hüküm doğurur ("geciktirici koşul") ya da olayın gerçekleşmesiyle sona erer ("bozucu koşul").

MADDE 5.3.2

(Koşulların etkileri)

Taraflar başka bir şekilde anlaşmadığı sürece,

(a) geciktirici koşulun gerçekleşmesi üzerine, ilgili sözleşme veya sözleşmesel borç hüküm doğurur;

(b) bozucu koşulun gerçekleşmesi üzerine, ilgili sözleşme veya sözleşmesel borç sona erer.

MADDE 5.3.3

(Koşulların gerçekleşmesine müdahale)

(1) Bir koşulun gerçekleşmesi, dürüstlük ve adil davranma ilkesine veya iş birliğinde bulunma yükümlülüğüne aykırı olarak bir tarafça engellendiği takdirde, engelleyen taraf koşulun gerçekleşmediğine dayanamaz.

(2) Bir koşulun gerçekleştirilmesi, bir tarafça dürüstlük ve adil davranma ilkesine veya iş birliğinde bulunma yükümlülüğüne aykırı olarak sağlandığı takdirde, o taraf, koşulun gerçek-

leştigini ileri süremez.

MADDE 5.3.4

(Hakları gözetme borcu)

Koşulun gerçekleşmesinin beklendiği süreçte, bir taraf, dürüstlük ve adil davranma ilkesine aykırı olarak, diğer tarafın koşulun gerçekleşmesi halindeki haklarına zarar verecek şekilde hareket edemez.

MADDE 5.3.5

(Bozucu koşulun gerçekleşmesi halinde iade)

(1) Bozucu bir koşulun gerçekleşmesi üzerine, Madde 7.3.6 ve 7.3.7’de öngörülen iadeye ilişkin kurallar, uygun uyarlamalarla uygulanır.

(2) Taraflar, bozucu koşulun geriye etkili olarak hüküm doğuracağını kararlaştırmışlarsa, Madde 3.2.15’te öngörülen iadeye ilişkin kurallar, uygun uyarlamalarla uygulanır.

BÖLÜM 6 - İFA

AYRIM 1: GENEL OLARAK İFA

MADDE 6.1.1

(İfa zamanı)

Sözleşme tarafı, borçlarını:

(a) sözleşmede bir zaman belirlendiyse veya sözleşmeden bir zaman belirlenebiliyorsa, o zamanda;

(b) sözleşmede bir süre belirlendiyse veya sözleşmeden bir süre belirlenebiliyorsa, hâl ve şartlar ifa zamanını diğer tarafın seçeceğini göstermediği takdirde, o süre içinde;

(c) diğer durumlarda, sözleşmenin kurulmasından sonra makul bir süre içinde ifa etmekle yükümlüdür.

MADDE 6.1.2

(Tek bir seferde veya kısım kısım gerçekleşen ifa)

Madde 6.1.1(b) veya (c)’deki durumlarda, sözleşme tarafı, ifa tek bir seferde yapılabilir nitelikteyse ve hâl ve şartlar aksini göstermiyorsa, borçlarını tek bir seferde ifa etmekle yükümlüdür.

MADDE 6.1.3

(Kısmi ifa)

(1) Alacaklı, muaccel bir borç için ifanın muaccel olduğu zaman yapılan kısmi ifa önerisini, bunu reddetmekte meşru bir menfaatinin bulunmadığı durumlar dışında, bu önerinin

edimin kalan kısmı için bir güvence içerip içermemesine bakılmaksızın reddedebilir.

(2) Kısmi ifa nedeniyle alacaklıya çıkan ek masraflar, diğer hukuki çareleri etkilemeksizin borçlu tarafından karşılanır.

MADDE 6.1.4

(İfa sırası)

(1) Tarafların edimleri aynı anda ifa edilebildiği ölçüde, hâl ve şartlar aksini göstermedikçe, taraflar borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlüdür.

(2) Taraflardan sadece birinin ediminin ifasının belirli bir süreyi gerektirdiği durumlarda, hâl ve şartlar aksini göstermedikçe, bu taraf edimini ilk olarak ifa etmekle yükümlüdür.

MADDE 6.1.5

(Erken ifa)

(1) Alacaklı, meşru bir menfaatinin bulunmadığı durumlar dışında, erken ifayı reddedebilir.

(2) Taraflardan birinin erken ifayı kabul etmiş olması, o tarafın ifa zamanının diğer tarafın ifa zamanından bağımsız olarak belirlenmiş olması durumunda, kendi ifa zamanını etkilemez.

(3) Erken ifa nedeniyle alacaklıya çıkan ek masraflar, diğer hukuki çareleri etkilemeksizin, borçlu tarafından karşılanır.

MADDE 6.1.6

(İfa yeri)

(1) İfa yeri sözleşmede belirlenmediyse veya sözleşmeden böyle bir ifa yeri çıkarılamıyorsa, taraf:

- (a) para borcunu, alacaklının iş yerinde;
- (b) diğer herhangi bir borcu, kendi iş yerinde ifa eder.

(2) Sözleşmenin kurulmasından sonra iş yerini değiştiren taraf, bu durumun sebep olduğu ifaya ilişkin masraf artışını üstlenmekle yükümlüdür.

MADDE 6.1.7

(Çekle veya başka bir ödeme aracıyla ödeme)

(1) Ödeme yerinde iş hayatının olağan akışında kullanılan herhangi bir yöntemle ödeme yapılabilir.

(2) Bununla birlikte, paragraf (1) uyarınca veya kendi isteğiyle, çek veya diğer bir ödeme emri ya da ödeme vaadini kabul eden alacaklının, bunu ödeme yapılacağı şartıyla kabul ettiği varsayılır.

MADDE 6.1.8

(Havale yoluyla ödeme)

(1) Alacaklı özel olarak bir hesap belirtmediği takdirde ödeme, alacaklının hesabı olduğunu bildirdiği finans kuruluşlarından herhangi birine havale yoluyla yapılabilir.

(2) Havale yoluyla ödeme yapılması halinde borçlunun borcu, havalenin alacaklının finans kuruluşuna hüküm ifade ettiği anda sona erer.

MADDE 6.1.9

(Ödemenin yapılacağı para birimi)

(1) Bir para borcu, ifa yerinin para biriminden farklı bir birimle düzenlenmişse, ödeme alacaklıya ifa yerinin para birimiyle yapılabilir, meğerki:

(a) bu para birimi serbestçe tedavül edemiyor olsun; ya da

(b) taraflar ödemenin sadece para borcunun ifade edildiği para birimiyle yapılması konusunda anlaşmış bulunsun.

(2) Borçlu için para borcunun ifade edildiği para birimiyle ödeme yapmak imkânsızsa, paragraf (1)(b)'de belirtilen durumda bile, alacaklı ifa yerinin para birimiyle ödeme yapılmasını talep edebilir.

(3) Ödeme yerindeki para birimiyle ödeme, ödemenin muaccel olduğu zamanda orada geçerli olan kura göre yapılır.

(4) Ancak, borçlu borcunu muaccel olduğu tarihte ödememişse, alacaklı ödemeyi vadesindeki ya da fiili ödeme günündeki kur üzerinden talep edebilir.

MADDE 6.1.10

(Para biriminin belirtilmemiş olması)

Bir para borcunda belirli bir para birimi ifade edilmemişse, ödeme, ifanın yapılacağı yerdeki para birimiyle yapılır.

MADDE 6.1.11

(İfa masrafları)

Tarafların her biri kendi borcuna ait ifa masraflarını üstlenir.

MADDE 6.1.12

(Ödemelerin mahsubu)

(1) Aynı alacaklıya karşı birden çok para borcu olan borçlu, ödeme zamanında ödemenin hangi borç için uygulanmasını istediğini belirtebilir. Ancak ödeme, öncelikle herhangi bir masrafı, daha sonra muaccel olan faizi ve son olarak anapara borcunu sona erdirir.

(2) Borçlu herhangi bir belirlemede bulunmadıysa, alacaklı, ödemeyi hangi borçtan mahsup ettiğini, borcun muaccel olması ve çekişmeli olmaması kaydıyla, ödeme yapılmasından itibaren makul bir süre içinde borçluya bildirebilir.

(3) Paragraf (1) ve (2)'de sayılan mahsup durumları bulunmadığı takdirde ödeme, aşağıdaki şartlardan birini, belirtilen sıraya göre karşılayan borca mahsup edilir:

- (a) muaccel olan veya ilk muaccel olacak borç;
- (b) alacaklının en az güvenceye sahip olduğu borç;
- (c) borçlu için en ağır olan borç;
- (d) ilk doğan borç.

Yukarıdaki ölçütlerin hiçbiri uygulanamıyorsa, ödeme, her borca orantılı olarak mahsup edilir.

MADDE 6.1.13

(Para borcu dışındaki borçların mahsubu)

Madde 6.1.12 uygun uyarlamalarla, para borcu dışındaki borçların mahsubuna da uygulanır.

MADDE 6.1.14

(Kamusal izin için başvuru)

Bir Devletin hukuku bir sözleşmenin veya onun ifasının geçerliliğini etkileyen bir kamusal izin alınmasını gerektiriyorsa ve o Devletin hukuku ya da hâl ve şartlar başka bir çözüm öngörmemişse,

- (a) taraflardan sadece birinin iş yeri bu Devlette ise, iznin alınması için gerekli önlemleri o taraf alır;
- (b) diğer tüm durumlarda, kendi ifası izin gerektiren taraf, gerekli önlemleri alır.

MADDE 6.1.15

(İzin için başvuru usulü)

(1) İzni elde etmek için gerekli önlemleri alması gereken taraf bunu gecikmeksizin yapar ve bundan doğacak herhangi bir masrafı üstlenir.

(2) Bu taraf, uygun zamanda iznin kabul edildiğini veya reddedildiğini diğer tarafa gecikmeksizin bildirir.

MADDE 6.1.16

(İzinin ne verilmesi ne de reddedilmesi)

(1) Gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olan tarafın tüm önlemleri almış olmasına karşın, kararlaştırılan sürede veya herhangi bir süre kararlaştırılmamışsa sözleşmenin kurulmasından itibaren makul bir süre içinde izin ne verilmiş ne de reddedilmişse, taraflardan her biri sözleşmeyi sona erdirme hakkına sahiptir.

(2) İzin, sözleşmenin sadece bazı hükümlerini etkiliyorsa, izin reddedilmiş olsaydı dahi, sözleşmenin kalanının ayakta tutulmasını, hâl ve şartlar makul gösteriyorsa, paragraf (1) uygulanmaz.

MADDE 6.1.17

(İznin reddedilmesi)

(1) Sözleşmenin geçerliliği için gerekli olan iznin reddedilmiş olması sözleşmeyi geçersiz hale getirir. Ret, sözleşmenin sadece bazı hükümlerini etkilemekteyse, hâl ve şartlar sözleşmenin kalanının ayakta tutulmasını makul gösteriyorsa, sadece bu hükümler geçersiz sayılır.

(2) İzin reddedilmesi sözleşmenin ifasını tümüyle veya kısmen imkânsız hale getirirse, ifa etmemeye ilişkin kurallar uygulanır.

AYRIM 2: AŞIRI İFA GÜÇLÜĞÜ

MADDE 6.2.1

(Ahde vefa)

Sözleşmenin ifası, taraflardan biri için daha külfetli hale gelse dahi, o taraf yine de aşağıdaki aşırı ifa güçlüğüne ilişkin hükümlere tabi olarak borcunu ifa etmekle yükümlüdür.

MADDE 6.2.2

(Aşırı ifa güçlüğü'nün tanımı)

Bir tarafın ifa masraflarının artmasına veya bir tarafın aldığı edimin değerinin düşmesine neden olan olayların oluşması sözleşmenin dengesini esaslı şekilde değiştirmiş ve

(a) olaylar veya bunların dezavantajlı tarafça öğrenilmesi sözleşmenin kurulmasından sonra olmuşsa;

(b) olaylar dezavantajlı tarafça sözleşmenin kurulduğu zaman makul olarak dikkate alınamayacaksa;

(c) olaylar dezavantajlı tarafın kontrol alanı dışındaysa ve

(d) olayların riski dezavantajlı tarafça üstlenilmediyse

aşırı ifa güçlüğü vardır.

MADDE 6.2.3

(Aşırı ifa güçlüğü'nün etkileri)

(1) Aşırı ifa güçlüğü halinde, dezavantajlı tarafın yeniden müzakere talep etmeye hakkı vardır. Bu talebin gecikmeksizin yapılması ve dayandığı gerekçeleri içermesi gerekir.

(2) Yeniden müzakere talebinin kendisi, dezavantajlı tarafa edimini ifadan kaçınma imkânı vermez.

(3) Makul bir süre içinde anlaşmaya varılamadığı takdirde taraflardan her biri mahkemeye başvurabilir.

(4) Mahkeme, aşırı ifa güçlüğü bulunduğu karar verirse, makul olduğu takdirde;

(a) sözleşmeyi belirlenecek bir tarihte ve şartlar altında sona erdirebilir veya

(b) sözleşmeyi yeniden dengeye ulaştırma amacıyla uyarlayabilir.

BÖLÜM 7 - İFA ETMEME

AYRIM 1: GENEL OLARAK İFA ETMEME

MADDE 7.1.1

(İfa etmemenin tanımı)

İfa etmeme, kötü ifa veya geç ifa da dâhil olmak üzere, sözleşen bir tarafın sözleşme altındaki borçlarından herhangi birini yerine getirmemesidir.

MADDE 7.1.2

(Diğer tarafın müdahalesi)

Bir taraf, diğer tarafın ifada bulunmamasına kendi eylemiyle ya da ihmaliyle veya riskini kendisinin taşıdığı bir olayla neden olduğu ölçüde, onun ifa etmemesine dayanamaz.

MADDE 7.1.3

(İfadan kaçınma)

(1) Tarafların aynı anda ifada bulunmalarının gerektiği durumlarda, taraflardan her biri diğer taraf ifada bulununcaya kadar kendi borcunu ifadan kaçınabilir.

(2) Tarafların birbirini izleyecek şekilde ifada bulunacakları durumlarda, daha sonra ifada bulunması gereken taraf, ilk taraf ifada bulununcaya kadar kendi borcunu ifadan kaçınabilir.

MADDE 7.1.4

(Borcunu ifa etmeyen tarafın aykırılığı giderimi)

(1) Borcunu ifa etmeyen taraf, masrafları kendisine ait olmak üzere,

(a) gecikmeksizin, sözleşmeye aykırılığın giderilmesinin önerilen şekli ve zamanını gösteren bildirimde bulunması;

(b) aykırılığın giderilmesinin hâl ve şartlara uygun olması;

(c) ifaya kavuşamayan tarafın, aykırılığın giderilmesini reddetmek konusunda haklı bir menfaatinin bulunmaması ve

(d) aykırılığın giderilmesinin hemen gerçekleşmesi

koşullarıyla, herhangi bir ifa etmeme halini giderebilir.

(2) Sözleşmeye aykırılığın giderilmesi hakkı sözleşmeyi sona erdirme bildiriyle ortadan kaldırılamaz.

(3) Sözleşmeye aykırılığın giderilmesine ilişkin geçerli bir bildirim üzerine, ifaya kavuşamayan tarafın, sözleşmeyi ihlal eden tarafın sözleşmeye aykırılığın giderilmesi talebiyle uyumlu olmayan hakları, giderim süresi sonuna kadar askıya alınır.

(4) İfaya kavuşamayan taraf, giderimi beklediği sürece kendi edimini ifadan kaçınabilir.

(5) Sözleşmeye aykırılığın giderilmesine karşın, ifaya kavuşamayan tarafın, gecikme nedeniyle uğradığı zararları ile giderimin neden olduğu veya önleyemediği zararlarının tazmini-

ne ilişkin talep hakkı saklıdır.

MADDE 7.1.5

(İfa için ek süre)

(1) İfa etmeme halinde, ifaya kavuşamayan taraf, diğer tarafa bildirimde bulunmak suretiyle ifa için bir ek süre verebilir.

(2) Ek süre esnasında, ifaya kavuşamayan taraf, kendi karşı ediminin ifasından kaçınılabilir ve tazminat talep edebilir; ancak başka bir hukuki çareye başvuramaz. İfaya kavuşamayan taraf, diğer taraftan ek süre içinde ifada bulunulmayacağına ilişkin bir bildirim alırsa ya da muaccel ifa ek sürenin sona ermesiyle yapılmamışsa, ifaya kavuşamayan taraf işbu Bölümde öngörülen herhangi bir hukuki çareye başvurabilir.

(3) Esaslı olmayan bir ifanın gecikmesi halinde; ifaya kavuşamayan taraf, makul uzunlukta bir ek süreye izin vermişse, bu sürenin sonunda sözleşmeyi sona erdirebilir. İzin verilen ek süre makul uzunlukta değilse, bu süre makul bir uzunluğa kadar uzatılır. İfaya kavuşamayan taraf, bildirimde; söz konusu bildirimle izin verilen süre içinde diğer tarafın ifada bulunmaması halinde, sözleşmenin kendiliğinden sona ereceğini de öngörebilir.

(4) İfa edilmeyen borcun, ifada bulunmayan tarafın sözleşmesel borcunun sadece küçük bir parçası olması halinde, paragraf (3) uygulanmaz.

MADDE 7.1.6

(Sorumluluk klozları)

Taraflardan birinin borcunu ifa etmemesi halinde sorumluluğunu sınırlayan ya da ortadan kaldıran ya da diğer tarafın makul olarak beklediği ifadan esaslı şekilde farklı bir ifada bulunmasına izin veren bir kloza, böyle yapılması sözleşmenin amacı göz önüne alındığında önemli derecede haksız olacaksa, başvurulamaz.

MADDE 7.1.7

(Mücbir sebep)

(1) Taraflardan biri, kendi kontrolü dışında kalan bir engelden dolayı ifada bulunamadığını ve sözleşmenin yapıldığı sırada böyle bir engelin göz önüne alınmasının veya söz konusu engelden sakınılmasının ya da onun sonuçlarının üstesinden gelinmesinin makul olarak kendisinden beklenemeyeceğini kanıtlarsa, ifada bulunmamakta mazeretlidir.

(2) Söz konusu engel sadece geçiciyse, mazeret, engelin sözleşmenin ifası üzerindeki etkisi göz önüne alındığında makul olacak süre için geçerli olur.

(3) İfada bulunamayan taraf, diğer tarafa ifa engeli ve bunun kendisinin ifa yeteneği üzerindeki etkisi hakkında bildirimde bulunmak zorundadır. Bildirim, ifada bulunamayan tarafın ifa engelini bildiği ya da bilmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde diğer tarafça alınmadığı takdirde, ifada bulunmayan taraf bildirim alınmamasından doğan zararlar için sorumlu olur.

(4) İşbu Maddedeki hiçbir hüküm, bir tarafın, sözleşmeyi sona erdirmeye veya ifayı alı-

koyma ya da muaccel para borcu için faiz talep etme hakkına engel olmaz.

AYRIM 2: İFAYI TALEP HAKKI

MADDE 7.2.1

(Para borçlarının ifası)

Para ödemekle borçlu olan taraf ödemedede bulunmazsa, karşı taraf ödemeyi talep edebilir.

MADDE 7.2.2

(Para borcu dışındaki borçların ifası)

Para borcu dışındaki bir borcu yerine getirmekle yükümlü olan taraf, ifada bulunmazsa, karşı taraf ifayı talep edebilir; meğerki,

- (a) ifa, hukuken veya fiilen olanaksız olsun;
- (b) ifa ya da ilgiliyse, cebri icrası makul olmayacak derecede külfetli veya masraflı bulunsun;
- (c) ifayı talep etme hakkı olan taraf, edimi makul olarak başka bir kaynaktan elde edebilsin;
- (d) ifa münhasıran kişisel bir nitelikte olsun veya
- (e) ifayı talep etme hakkı olan taraf, ifada bulunulmadığını öğrenmesinden ya da öğrenmiş olmasının gerekmesinden sonra makul bir süre içinde ifa isteminde bulunmasın.

MADDE 7.2.3

(Ayıplı ifanın onarımı ve başkasıyla değiştirilmesi)

İfayı talep hakkı, uygun hâl ve şartlarda, onarım, başkasıyla değiştirme veya ayıplı ifanın başka bir şekilde düzeltilmesini talep etme haklarını da içerir. Madde 7.2.1 ve 7.2.2 hükümleri buna göre uygulanır.

MADDE 7.2.4

(Yargısal ceza yaptırımı)

(1) Mahkeme, bir tarafın ifada bulunmasına hükmettiğinde, bu taraf mahkemenin kararına uymazsa, onun bir miktar para cezası ödemesini de ayrıca emredebilir.

(2) Mahkemenin bulunduğu yer hukukunun emredici hükümleri başkaca bir çözüm öngörmediği takdirde, para cezası ifaya kavuşamayan tarafa ödenir. Cezanın ifaya kavuşamayan tarafa ödenmesi, tazminat talep etme hakkına engel olmaz.

MADDE 7.2.5

(Hukuki çarenin değiştirilmesi)

(1) Para borcu dışında bir borcun ifasını talep eden ve belirlenen bir süre ya da makul bir süre içinde ifaya kavuşamayan taraf, herhangi bir başka hukuki çareye başvurabilir.

(2) Mahkemenin para borcu dışındaki bir borcun ifasına ilişkin kararı cebren icra edilemiyorsa, ifaya kavuşamayan taraf herhangi bir başka hukuki çareye başvurabilir.

AYRIM 3: SONA ERDİRME

MADDE 7.3.1

(Sözleşmeyi sona erdirme hakkı)

(1) Taraflardan biri, diğer tarafın sözleşme uyarınca üstlendiği bir borcu ifa etmemesinin esaslı bir ifa etmeme hâli teşkil etmesi durumunda sözleşmeyi sona erdirebilir.

(2) Bir borcun ifa edilmemesinin esaslı bir ifa etmeme hâli teşkil edip etmediği belirlenirken özellikle aşağıdaki durumların gerçekleşip gerçekleşmediği göz önüne alınır:

(a) ifa etmemenin, ifaya kavuşamayan tarafı sözleşme uyarınca beklemekte haklı olduğundan önemli ölçüde yoksun kılmış olması, meğerki diğer taraf böyle bir sonucu öngörmemiş ve makul olarak öngöremeyecek olsun;

(b) ifa edilmemiş olan borca aynen uyumun sözleşmenin özünü teşkil etmesi;

(c) ifa etmemenin kasten veya dikkatsizlik ile gerçekleşmiş olması;

(d) ifa etmemenin, diğer tarafın gelecekteki ifasına güvenilemeyeceği konusunda ifaya kavuşamayan taraf bakımından gerekçe oluşturması;

(e) ifada bulunmayan tarafın sözleşmenin sona erdirilmesi halinde ifa hazırlığı veya ifa sebebiyle aşırı kayba uğrayacak olması.

(3) Gecikme durumunda, ifaya kavuşamayan taraf, diğer tarafın Madde 7.1.5 uyarınca izin verilmiş sürenin sona ermesinden önce ifada bulunmaması halinde de sözleşmeyi sona erdirebilir.

MADDE 7.3.2

(Sona erdirme bildirimi)

(1) Bir tarafın sözleşmeyi sona erdirme hakkı, diğer tarafa yöneltilecek bir bildirimle kullanılır.

(2) İfa geç olarak önerilmişse veya başkaca bir sebeple sözleşmeye uygun değilse, ifaya kavuşamayan taraf, öneriden ya da sözleşmeye aykırılıktan haberdar olduğu ya da olması gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde diğer tarafa bildirimde bulunmadığı takdirde, sözleşmeyi sona erdirme hakkını kaybeder.

MADDE 7.3.3

(Beklenen ifa etmeme)

Vadeden önce taraflardan birinin sözleşmeyi esaslı olarak ifa etmeyeceği apaçıksa, diğer taraf sözleşmeyi sona erdirebilir.

MADDE 7.3.4

(Gereği gibi ifa için uygun güvence)

Diğer tarafça esaslı bir ifa etmemede bulunulacağına makul olarak inanan taraf, gereği gibi ifayı teminat altına alan uygun bir güvence verilmesini talep edebilir ve bu sırada kendi borcunu ifadan kaçınabilir. Bu güvence makul bir süre içinde verilmediği takdirde, onu talep eden taraf sözleşmeyi sona erdirebilir.

MADDE 7.3.5

(Sona erdirmenin genel sonuçları)

(1) Sözleşmenin sona erdirilmesi, her iki tarafı gelecekteki ifada bulunma ve ifayı kabul etme borçlarından kurtarır.

(2) Sona erdirme, ifa etmemeden doğan zararın tazmini talebini ortadan kaldırmaz.

(3) Sona erdirme, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin olarak sözleşmede yer alan herhangi bir hükmü veya sona ermeden sonra uygulanacak başkaca bir sözleşme hükmünü etkilemez.

MADDE 7.3.6

(Bir defada ifa edilecek sözleşmelerde iade)

(1) Bir defada ifa edilecek bir sözleşmenin sona erdirilmesi durumunda, taraflardan her biri, sözleşme uyarınca edindiklerini eş zamanlı olarak iade etmek kaydıyla, sözleşme uyarınca sağlamış olduklarının iadesini talep edebilir.

(2) Aynen iade mümkün ya da uygun değilse, makul olduğu ölçüde, edimin parasal değeri iade edilir.

(3) Aynen iadenin imkânsızlaşması diğer tarafa atfedilebiliyorsa, ifayı alan taraf edimin parasal değerini iade etmek zorunda değildir.

(4) İfa olarak alınanın korunması veya idamesi için makul olarak yapılması gereken masrafların tazmini talep edilebilir.

MADDE 7.3.7

(Uzun süreli sözleşmelerde iade)

(1) Uzun süreli bir sözleşmenin sona erdirilmesi durumunda iade, sözleşmenin bölünebilir olması kaydıyla, sadece sona erdirmenin hüküm doğurmasından sonraki dönem için talep edilebilir.

(2) İadenin yapılmış olması halinde, Madde 7.3.6 hükümleri uygulanır.

AYRIM 4: TAZMİNAT

MADDE 7.4.1

(Tazminat talebi hakkı)

İfa etmemenin işbu İlkelere göre mazeretli görüldüğü durumlar dışında, ifa etmeme, ifaya

kavuşamayan tarafa, münhasıran ya da diğer hukuki çarelerle birlikte tazminat talep etme hakkı verir.

MADDE 7.4.2

(Tam tazminat)

(1) İfaya kavuşamayan taraf, ifa etmemeden kaynaklanan zararın tamamının tazminini talep etme hakkına sahiptir. Zarar, ifaya kavuşamayan tarafın hem uğradığı herhangi bir kaybı hem de yoksun kaldığı herhangi bir kazancı, kendisinin masraf veya zarardan kurtulmak suretiyle elde ettiği menfaat de dikkate alınmak suretiyle, içerir.

(2) Söz konusu zarar, parasal nitelikte olmayabilir ve örneğin bedensel ya da duygusal acıyı da içerir.

MADDE 7.4.3

(Zararın kesinliği)

(1) Tazminat, gelecekteki zarar da dâhil olmak üzere, ancak kesinliği makul ölçüde kanıtlanmış zarar için talep edilir.

(2) Tazminat, bir şansın [olumlu ihtimalin], gerçekleşmesi olasılığı oranında kaybı için talep edilebilir.

(3) Zararın miktarı kesin olarak yeterli ölçüde kanıtlanamadığı takdirde, tazminatı mahkeme takdir eder.

MADDE 7.4.4

(Zararın öngörülebilirliği)

İfada bulunmayan taraf, sadece, sözleşmenin kurulması sırasında ifa etmemenin muhtemel sonucu olduğunu öngördüğü veya makul olarak öngörebileceği zarardan dolayı sorumludur.

MADDE 7.4.5

(Başkasıyla değiştirme [ikame] durumunda zararın kanıtlanması)

İfaya kavuşamayan taraf sözleşmeyi sona erdirmiş olup, makul bir süre içinde ve makul bir şekilde başkasıyla değiştirme [ikame] işlemi yapmışsa, sözleşme fiyatı ile ikame işlem fiyatı arasındaki farkı talep edebildiği gibi, diğer zararlarının tazminini de talep edebilir.

MADDE 7.4.6

(Cari fiyatla zararın kanıtlanması)

(1) İfaya kavuşamayan taraf sözleşmeyi sona erdirmiş ve başkasıyla değiştirme [ikame] işlemi yapmamışsa, ancak sözleşme konusu edimin cari bir fiyatı mevcutsa, sözleşme fiyatı ile sözleşmenin sona erdirildiği andaki cari fiyat arasındaki farkı talep edebildiği gibi, diğer zararların tazminini de talep edebilir.

(2) Cari fiyat, sözleşmenin ifa edilmesi gereken yerde karşılaştırılabilir hâl ve şartlarda teslim edilen mallar ve sunulan hizmetler için genel olarak uygulanan fiyattır; o yerde böyle bir cari fiyat mevcut olmadığı takdirde, cari fiyat, referans olarak alınması makul görünen başka bir yerdeki fiyattır.

MADDE 7.4.7

(İfaya kavuşamayan tarafın kısmen neden olduğu zarar)

Zarara, kısmen, ifaya kavuşamayan tarafın bir eylemi ya da ihmali yahut riski ona ait olan bir olay neden olmuşsa, tazminatın miktarı, taraflardan her birinin davranışı göz önüne alınarak, zarara bu etkenlerin etkili olduğu ölçüde indirilir.

MADDE 7.4.8

(Zararın azaltılması)

(1) İfade bulunmayan taraf, ifaya kavuşamayan tarafın alacağı makul önlemlerle zararın azaltılabileceği ölçüde, onun uğradığı zarardan sorumlu değildir.

(2) İfaya kavuşamayan tarafın, zararın azaltılması girişiminde makul olarak yaptığı masrafların tazminini talep etmeye hakkı vardır.

MADDE 7.4.9

(Para borcunun ödenmemesi durumunda faiz)

(1) Karşı tarafın muaccel bir para borcunu ödememesi durumunda, ifaya kavuşamayan taraf, borcun muaccel olduğu andan ödemenin yapıldığı ana kadar geçen süre için söz konusu para borcu üzerinden faiz talep edebilir; borcu ödememe halinin mazur görülüp görülmemesinin buna etkisi yoktur.

(2) Faiz oranı, bankalar tarafından ödeme para birimi üzerinden alınan, en itibarlı borçlulara kısa vadeli krediler için ödeme yerinde uygulanan ortalama faiz oranıdır; söz konusu yerde böyle bir faiz oranı mevcut olmadığı takdirde, ödeme para biriminin ait olduğu Devletteki aynı faiz oranıdır. Her iki yerde de böyle bir oran mevcut değilse, faiz oranı, ödeme para biriminin ait olduğu Devletin hukuku tarafından belirlenen uygun orandır.

(3) İfaya kavuşamayan tarafın, ödememe daha büyük bir zarara neden olmuşsa, ek zararlarının tazminini de talep etmeye hakkı vardır.

MADDE 7.4.10

(Tazminata işleyecek faiz)

Başkaca bir anlaşma olmadığı takdirde, para borcu olmayan borçların ifa edilmemesine ilişkin tazminatın faizi, ifa etmeme tarihinde işlemeye başlar.

MADDE 7.4.11

(Parasal tazminin biçimi)

(1) Tazminat toplu olarak ödenir. Bununla beraber, zararın niteliğine uygun düşerse,

tazminat irat biçiminde ödenebilir.

(2) İrat biçiminde ödenecek tazminat endekslenebilir.

MADDE 7.4.12

(Tazminatın belirleneceği para birimi)

Tazminat, para borcunun ifade edildiği para biriminden veya zararın ortaya çıktığı para biriminden hangisi daha uygunsa o esas alınarak belirlenir.

MADDE 7.4.13

(İfa etmeme durumu için anlaşarak belirlenen ödeme)

(1) Sözleşmede, ifade bulunmayan tarafın ifaya kavuşamayan tarafa ifa etmeme nedeniyle belirli bir miktar para ödemesi kararlaştırılmışsa, ifaya kavuşamayan tarafın, gerçekte uğradığı zarara bakılmaksızın, bu miktar paraya hakkı vardır.

(2) Bununla birlikte, aksine anlaşma yapılmış olsa bile, kararlaştırılan miktar, ifa etmeden doğan zarar ve diğer hâl ve şartlar bakımından çok aşırıysa makul bir miktara indirilebilir.

BÖLÜM 8 - TAKAS

MADDE 8.1

(Takasın koşulları)

(1) İki taraf birbirlerine para ya da aynı cins başka edimler borçlu iseler, onlardan her biri ([takas talep eden] “ilk taraf”), kendi alacaklısına (“diğer taraf”) karşı olan borcunu, takas anında;

(a) ilk tarafın kendi borcunu ifa etme yetkisi bulunmakta ise;

(b) diğer tarafın borcunun mevcudiyeti ve miktarı belirlenmiş ve ifası muaccel ise takas edebilir.

(2) Her iki tarafın da borçları, aynı sözleşmeden kaynaklanmaktaysa, [takas talep eden] ilk taraf, karşı tarafa olan borcunu, onun mevcudiyeti ya da miktarı belirlenmiş olmayan bir borcuyla da takas edebilir.

MADDE 8.2

(Farklı para birimiyle takas)

Takas hakkı, farklı para birimiyle ödenecek borçlar bulunması halinde, her iki para biriminin serbestçe tedavül edebilmesi ve taraflar arasında [takas talep eden] ilk tarafın ödemesini sadece belirli bir para birimiyle yapacağına ilişkin anlaşma bulunmaması şartıyla kullanılabilir.

MADDE 8.3

(Bildirim suretiyle takas)

Takas hakkı, diğer tarafa bildirimde bulunmak suretiyle kullanılır.

MADDE 8.4

(Bildirim içeriği)

(1) Bildirim, kendisinin hangi borçlara ilişkin olduğunu, açıkça belirtmesi gerekir.

(2) Bildirimde, kendisine karşı takas ileri sürülen borç belirlenmemişse, diğer taraf, makul bir süre içinde, [takas talep eden] ilk tarafa, takasın ilişkin olduğu borcu beyan edebilir. Böyle bir beyanda bulunulmazsa, takas, tüm borçlara orantılı olarak yapılmış sayılır.

MADDE 8.5

(Takasın hükmü)

(1) Takas, borçları sona erdirir.

(2) Şayet borçlar miktar bakımından farklıysalar, takas, miktarı daha az olan borç tutarına kadar borçları sona erdirir.

(3) Takas, bildirim anından itibaren hüküm doğurur.

BÖLÜM 9 - HAKLARIN DEVRİ, BORÇLARIN NAKLİ VE SÖZLEŞMELERİN DEVRİ

AYRIM 1: HAKLARIN DEVRİ

MADDE 9.1.1

(Tanımlar)

Hakkın devri, bir kişinin (“devreden”), güvence amacıyla devir de dâhil olmak üzere, bir miktar paranın ödenmesine ilişkin hakkını ya da üçüncü bir kişiden (“borçlu”) olan başka bir ifayı isteme hakkını, anlaşma yoluyla başka bir kişiye (“devralan”) devretmesi demektir.

MADDE 9.1.2

(İstisnalar)

İşbu Ayrım hükümleri, özel kurallar uyarınca yapılan

(a) ticari senetler, emtia senetleri veya finansal araçlar gibi senetlerin devirlerine veya

(b) bir işletmenin devri bağlamındaki hak devirlerine

uygulanmaz.

MADDE 9.1.3

(Parasal olmayan hakların devredilebilirliği)

Parasal olmayan bir edimi talep hakkı, ancak devir, borcu önemli ölçüde daha külfetli

kılmayacaksa devredilebilir.

MADDE 9.1.4

(Kısmi devir)

- (1) Bir miktar paranın ödenmesini isteme hakkı, kısmen devredilebilir.
- (2) Başka bir edime ilişkin hak, ancak edim bölünebilir nitelikteyse ve devir, borcun ifasını önemli ölçüde daha külfetli kılmayacaksa devredilebilir.

MADDE 9.1.5

(Gelecekteki [beklenen] haklar)

Gelecekteki bir hak, doğduğu zaman ilgili devrin konusu olan hak olduğunun tanımlanabilmesi koşuluyla, anlaşmanın yapıldığı anda devredilmiş sayılır.

MADDE 9.1.6

(Ayrı ayrı belirleme yapılmaksızın devredilen haklar)

Birden fazla hak, devrin yapıldığı anda veya doğdukları zaman, devrin ilişkin olacağı haklar olarak tanımlanabilmeleri koşuluyla, ayrı ayrı belirleme yapılmaksızın devredilebilir.

MADDE 9.1.7

(Devreden ve devralan arasındaki anlaşmanın yeterli olması)

- (1) Bir hak, borçluya bildirimde bulunulmaksızın, sadece devreden ve devralan arasındaki bir anlaşma ile devredilir.
- (2) Hal ve şartlara göre, borç, esas bakımından kişisel bir nitelik taşımadıkça, borçlunun rızası gerekli değildir.

MADDE 9.1.8

(Borçlunun ek masrafları)

Borçlu, devrin neden olduğu herhangi bir ek masrafın tazminini devreden veya devralandan isteme hakkına sahiptir.

MADDE 9.1.9

(Devir yasağı klozları)

- (1) Devreden ile devralan arasındaki devri yasaklayan ya da sınırlandıran bir anlaşma bulunsa bile, bir miktar paranın ödenmesine ilişkin hakkın devri geçerlidir. Ancak, devreden borçluya karşı sözleşmeye aykırılık nedeniyle sorumlu tutulabilir.
- (2) Bundan başka bir edime ilişkin bir hakkın devri, devreden ile devralan arasında devri yasaklayan ya da sınırlandıran bir anlaşmaya aykırıysa, hüküm doğurmaz. Bununla beraber, devralan devrin yapıldığı anda böyle bir anlaşmayı bilmiyorsa ya da bilmesi gerekmiyorsa, devir geçerli olur. Devreden bu durumda sözleşmeye aykırılık sebebiyle borçluya karşı so-

rumlu olabilir.

MADDE 9.1.10

(Borçluya bildirim)

(1) Borçlu, devredenden ya da devralandan bir bildirim alana kadar, devredene ödemede bulunarak borcundan kurtulur.

(2) Borçlu, böyle bir bildirim aldıktan sonra, ancak devralana ödemede bulunarak borcundan kurtulur.

MADDE 9.1.11

(Birbiri ardınca devirler)

Aynı hak, aynı devreden tarafından birbirini izleyen iki ya da daha fazla devralana devredilmişse, borçlu, bildirimlerin alındıkları sıraya göre ödemede bulunarak borcundan kurtulur.

MADDE 9.1.12

(Devrin yeterli ölçüde kanıtlanması)

(1) Devir bildirimini, devralan tarafından yapılırsa, borçlu makul bir süre içinde devrin yapıldığına ilişkin yeterli kanıt sağlanmasını isteyebilir.

(2) Yeterli kanıt sağlanıncaya kadar, borçlu borcun ödenmesinden kaçınabilir.

(3) Yeterli kanıt sağlanmadıkça, bildirim hüküm doğurmaz.

(4) Yeterli kanıt, devredenden kaynaklanan ve devrin yapıldığını gösteren herhangi bir yazılı belge olabilmekle beraber, bununla sınırlı değildir.

MADDE 9.1.13

(Savunmalar ve takas hakları)

(1) Borçlu, devredene karşı ileri sürebileceği tüm savunmaları, devralana karşı ileri sürebilir.

(2) Borçlu, devir bildirimini alıncaya kadar, kendisinin devredene karşı ileri sürebileceği takas hakkını devralana karşı ileri sürebilir.

MADDE 9.1.14

(Devredilen hakka ilişkin haklar)

Bir hakkın devri ile devralana;

(a) devredenin, devredilen hakla ilişkili olarak sözleşme uyarınca ödemeye ya da başka bir ifaya ilişkin tüm hakları ve

(b) devredilen hakkın ifasını güvence altına alan tüm haklar devredilmiş olur.

MADDE 9.1.15

(Devredenin garantileri)

Devralana karşı başkaca bir açıklamada bulunulmadıkça, devreden, devralana;

(a) devredilen hak, gelecekteki bir hak olmadıkça, bu hakkın devir anında var olduğunu;

(b) devredenin, hakkı devre yetkili olduğunu;

(c) hakkın daha önce bir başka devralana devredilmediğini ve bir üçüncü kişinin herhangi bir hakkından ya da isteminden arınmış olduğunu;

(d) borçlunun herhangi bir savunmasının olmadığını;

(e) borçlu veya devreden devredilen hakka ilişkin bir takas bildiriminde bulunmadığını ve böyle bir bildirimde bulunmayacağını;

(f) devreden, devir bildirimi yapılmadan önce borçludan aldığı herhangi bir ödemeyi devralana geri ödeyeceğini

garanti eder.

AYRIM 2: BORÇLARIN NAKLİ

MADDE 9.2.1

(Nakil çeşitleri)

Bir miktar paranın ödenmesine ya da başka bir edimin ifasına ilişkin borç, bir kişi ("asıl borçlu") tarafından başka bir kişiye ("yeni borçlu"),

(a) ya Madde 9.2.3 uyarınca, asıl borçlu ile yeni borçlu arasında yapılacak anlaşmayla;

(b) ya da alacaklı ile yeni borçlu arasında yapılacak, yeni borçlunun borcu üstleneceği bir anlaşmayla [üstlenme sözleşmesiyle]

nakledilebilir.

MADDE 9.2.2

(İstisna)

İşbu Ayrım, bir işletmenin devri sürecindeki borçların nakillerini düzenleyen özel hükümler uyarınca gerçekleştirilen borçların nakillerine uygulanmaz.

MADDE 9.2.3

(Nakil için alacaklının rıza vermesi şartı)

Asıl borçlu ile yeni borçlu arasında yapılan anlaşmayla borcun nakli, alacaklının rızasını gerektirir.

MADDE 9.2.4

(Alacaklının önceden verilmiş rızası)

(1) Alacaklı nakil için rızasını önceden de verebilir.

(2) Alacaklı rızasını önceden vermiş bulunuyorsa, borcun nakli, alacaklıya nakil bildiriminde bulunulduğunda ya da alacaklı nakilden haberdar olduğunu teyit ettiğinde hüküm doğurur.

MADDE 9.2.5

(Asıl borçlunun borcundan kurtulması)

- (1) Alacaklı, asıl borçluyu borcundan kurtarabilir.
- (2) Alacaklı, yeni borçlunun uygun şekilde ifade bulunmaması halinde, asıl borçluyu da borçlu olarak sorumlu tutabilir.
- (3) Bu durumlar dışında, asıl borçlu ile yeni borçlu müteselsilen sorumlu olurlar.

MADDE 9.2.6

(Üçüncü kişinin ifası)

- (1) Hal ve şartlara göre borç, esas bakımından kişisel bir nitelik taşımadıkça, borçlu, alacaklının rızası olmaksızın, kendisi yerine borcun ifasını gerçekleştirmek üzere bir başka kişiyle sözleşme yapabilir.
- (2) Alacaklı, borçluya karşı talep hakkını korur.

MADDE 9.2.7

(Savunmalar ve takas hakları)

- (1) Yeni borçlu, asıl borçlunun alacaklıya karşı ileri sürebileceği tüm savunmaları alacaklıya karşı ileri sürebilir.
- (2) Yeni borçlu, asıl borçlunun alacaklıya karşı yöneltebileceği takas hakkını alacaklıya karşı kullanamaz.

MADDE 9.2.8

(Nakledilen borçla ilgili haklar)

- (1) Alacaklı, nakledilen borçla ilgili olarak sözleşme uyarınca ödeme yapılmasına ya da diğer edimlere ilişkin tüm haklarını yeni borçluya karşı ileri sürebilir.
- (2) Asıl borçlu Madde 9.2.5(1) uyarınca borçtan kurtulmuşsa, yeni borçlu dışında bir kişi tarafından borcun ifası için verilmiş olan güvence de, bu kişi güvencenin alacaklıya karşı varlığını devam ettireceğini kabul etmiş olmadıkça, ortadan kalkar.
- (3) Asıl borçlunun borçtan kurtulması, asıl borçlu tarafından borcun ifası için alacaklıya verilmiş bulunan herhangi bir güvenceyi de kapsar; meğerki söz konusu güvence, asıl borçlu ile yeni borçlu arasında yapılan işlemin bir parçası olarak nakledilen malvarlıksal bir değer üzerine kurulmuş olsun.

AYRIM 3: SÖZLEŞMELERİN DEVRİ

MADDE 9.3.1

(Tanımlar)

“Sözleşmenin devri”, bir kişinin (“devreden”), diğer bir kişiyle (“diğer taraf”) yaptığı bir sözleşmeden doğan haklarının ve borçlarının, bir anlaşmayla devreden tarafından başka bir kişiye (“devralan”) devredilmesi demektir.

MADDE 9.3.2

(İstisna)

İşbu Ayrım hükümleri, bir işletmenin devri sürecinde sözleşmelerin devrine ilişkin özel kurallar uyarınca yapılan sözleşme devirlerine uygulanmaz.

MADDE 9.3.3

(Diğer tarafın rıza vermesi şartı)

Sözleşmenin devri, diğer tarafın rızasını gerektirir.

MADDE 9.3.4

(Diğer tarafın önceden verilmiş rızası)

(1) Diğer taraf rızasını önceden verebilir.

(2) Diğer taraf rızasını önceden vermiş bulunuyorsa, sözleşmenin devri, diğer tarafa devir bildiriminde bulunulduğunda ya da diğer taraf durumu öğrendiğini teyit ettiğinde hüküm doğurur.

MADDE 9.3.5

(Devreden borcundan kurtarılması)

(1) Diğer taraf, devredeni borcundan kurtarabilir.

(2) Devralan uygun şekilde ifade bulunmazsa, diğer taraf, devredeni de borçlu olarak sorumlu tutabilir.

(3) Bu durumlar dışında, devreden ve devralan müteselsilen sorumlu olurlar.

MADDE 9.3.6

(Savunmalar ve takas hakları)

(1) Bir sözleşmenin devri, hakların devrini içerdiği ölçüde Madde 9.1.13 kıyasen uygulanır.

(2) Bir sözleşmenin devri, borçların naklini içerdiği ölçüde Madde 9.2.7 kıyasen uygulanır.

MADDE 9.3.7

(Sözleşmeyle devredilen haklar)

(1) Bir sözleşmenin devri, hakların devrini içerdiği ölçüde Madde 9.1.14 kıyasen uygulanır.

(2) Bir sözleşmenin devri, borçların naklini içerdiği ölçüde Madde 9.2.8 kıyasen uygulanır.

BÖLÜM 10 - ZAMANAŞIMI

MADDE 10.1

(Bu Bölümün kapsamı)

(1) İşbu İlkeler tarafından düzenlenen hakların kullanılması, işbu Bölümdeki kurallar uyarınca “zamanaşımı süresi” olarak anılan bir sürenin geçmesi üzerine engellenir.

(2) İşbu Bölüm hükümleri, işbu İlkeler uyarınca, bir hakkın edinilmesi ya da kullanılmasının koşulu olarak, bir tarafın diğer tarafa bir bildirimde bulunmasını ya da dava dışında herhangi bir işlem yapmasını öngören sürelerle uygulanmaz.

MADDE 10.2

(Zamanaşımı süreleri)

(1) Genel zamanaşımı süresi, alacaklının, hakkını kullanmasını sağlayacak olguları bildiği ya da bilmesi gerektiği günü izleyen günden başlamak üzere üç yıldır.

(2) Her durumda azami zamanaşımı süresi hakkın kullanılabileceği günü izleyen günden başlamak üzere on yıldır.

MADDE 10.3

(Zamanaşımı sürelerinin taraflarca değiştirilmesi)

(1) Taraflar zamanaşımı sürelerini değiştirebilirler.

(2) Bununla beraber,

(a) genel zamanaşımı süresini bir yıldan daha az olacak şekilde kısaltamazlar;

(b) azami zamanaşımı süresini dört yıldan daha az olacak şekilde kısaltamazlar;

(c) azami zamanaşımı süresini on beş yıldan fazla olacak şekilde uzatamazlar.

MADDE 10.4

(İkrarla yeni zamanaşımı süresi)

(1) Genel zamanaşımı süresinin sona ermesinden önce, borçlu alacaklının hakkını ikrar edecek olursa, ikrarın yapıldığı günü izleyen günden başlamak üzere yeni bir genel zamanaşımı süresi başlar.

(2) Azami zamanaşımı süresi tekrar işlemeye başlamaz, ancak Madde 10.2(1) uyarınca yeni bir genel zamanaşımı süresinin başlamasıyla bu süre aşılabılır.

MADDE 10.5

(Yargılamayla zamanaşımının durması)

(1) Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı durur:

(a) alacaklının, dava açması ya da hâlihazırda açılmış bir davada, mahkemenin hukuku tarafından, alacaklının sahip olduğu hakkın borçluya karşı ileri sürülmesi olarak kabul edilecek herhangi bir eylemde bulunması halinde;

(b) borçlunun iflası halinde, alacaklının, haklarını iflas yargılamasında ileri sürmesi durumunda; veya

(c) borçlu olan bir tüzel kişinin tasfiyesi için dava açılması halinde, alacaklının haklarını, tasfiye yargılamasında ileri sürmüş bulunması durumunda.

(2) Zamanaşımının durması, nihai bir karar verilmesine veya yargılamanın başka bir şekilde sonlandırılmasına kadar sürer.

MADDE 10.6

(Tahkim yargılamasında zamanaşımının durması)

(1) Alacaklının, tahkim yargılamasına başlaması ya da hâlihazırda açılmış bir tahkim davasında, hakem mahkemesinin hukuku tarafından alacaklının sahip olduğu hakkın borçluya karşı ileri sürülmesi olarak kabul edilecek herhangi bir eylemde bulunması halinde, zamanaşımı süresinin işlemesi durur. Tahkim yargılamasına ilişkin kuralların veya tahkim yargılamasının başlangıcı tarihinin tam olarak saptanmasına ilişkin hükümlerin bulunmaması halinde, uyuşmazlık konusu hak için yargılama yapılmasına yönelik talebin borçluya vardığı an, yargılamanın başlangıç anı olarak kabul edilir.

(2) Zamanaşımının durması, bağlayıcı bir karar verilmesine veya yargılamanın başka bir şekilde sonlandırılmasına kadar sürer.

MADDE 10.7

(Alternatif uyuşmazlık çözümü yöntemleri)

Madde 10.5 ve 10.6 hükümleri, tarafların, uyuşmazlıklarının dostane bir çözüme bağlanması için üçüncü bir kişinin yardımını istedikleri diğer usûller bakımından da uygun uyarlamalarla uygulanır.

MADDE 10.8

(Mücbir sebep, ölüm ve ehliyetsizlik durumlarında zamanaşımının durması)

(1) Alacaklının, kontrolü dışında bulunan ve sakınılabilmesi ya da üstesinden gelebilmesi mümkün olmayan bir engel nedeniyle, önceki Maddeler uyarınca zamanaşımı süresinin işlemesini durduramaması halinde, genel zamanaşımı süresi, engelin ortadan kalkmasından sonraki bir yıldan önce sona ermeyecek şekilde durur.

(2) Engel, alacaklı veya borçlunun ehliyetsizliği veya ölümünden ileri geldiği takdirde, ehliyetsiz kişi veya ölen kişi ya da ölen kişinin terekesi için bir temsilci atanması veya ilgili

tarafın yerine bir hukuki halefin geçmesi halinde, zamanaşımı süresinin durması sona erer. Bu doğrultuda, paragraf (1) uyarınca ek bir yıllık süre uygulanır.

MADDE 10.9

(Zamanaşımı süresinin geçmesinin etkileri)

- (1) Zamanaşımı süresinin geçmesi hakkı sona erdirmez.
- (2) Zamanaşımı süresinin geçmesinin etki doğurması için, borçlunun bunu savunma olarak ileri sürmesi gerekir.
- (3) Bir hak için zamanaşımı süresinin geçtiği ileri sürülmüş olsa bile, savunma olarak o hakka dayanılabilir.

MADDE 10.10

(Takas hakkı)

Alacaklı takas hakkını, borçlu zamanaşımı süresinin geçtiğini ileri sürünceye kadar kullanabilir.

MADDE 10.11

(İade)

Bir borcun yerine getirilmesi için ifanın gerçekleştirilmiş olması halinde, sırf zamanaşımı süresinin sona ermiş olması nedeniyle ifa edilen şeyin iadesi talep edilemez.

BÖLÜM 11 - BORÇLULARIN VE ALACAKLILARIN ÇOKLUĞU

AYRIM 1: BORÇLULARIN ÇOKLUĞU

MADDE 11.1.1

(Tanımlar)

Birden çok borçlu aynı borç için bir alacaklıya borçlu olduğunda:

- (a) her bir borçlu tüm borçtan sorumlu tutulduğu zaman, borçlar müteselsildir;
- (b) her bir borçlu borcun kendisine düşen payından sorumlu olduğu zaman, borçlar ayrıdır.

MADDE 11.1.2

(Müteselsil [birlikte] borçluluk karinesi)

Birden çok borçlu, aynı borç için bir alacaklıya borçlu olduğunda, hâl ve şartlar başka bir çözüm öngörmedikçe, borçluların müteselsilen borçlu oldukları varsayılır.

MADDE 11.1.3

(Alacaklının müteselsil borçlulara karşı hakları)

Borçlular müteselsilen sorumlu olduğunda, alacaklı tam edimi elde edinceye kadar, onla-

rın herhangi birinden edimi talep edebilir.

MADDE 11.1.4

(Savunmaları ve takas haklarını kullanma imkânı)

Alacaklı tarafından bir talep yöneltilen müteselsil borçlu, alacaklıya karşı kendisine ait kişisel veya tüm diğer müteselsil borçlulara ait bütün savunmaları ve takas haklarını ileri sürebilir; buna karşı, müteselsil borçlulardan birine veya bazılarına ait kişisel savunmaları veya takas haklarını ileri süremez.

MADDE 11.1.5

(İfanın veya takasın etkisi)

Müteselsil borçlulardan birinin ifası veya takası ya da alacaklının müteselsil borçlulardan birine karşı ileri sürdüğü takas, ifa ve takasla ilgili olduğu ölçüde alacaklıyla olan ilişkiler bakımından diğer borçluları da borçtan kurtarır.

MADDE 11.1.6

(İbranın veya sulhun etkisi)

(1) Müteselsil borçlulardan birinin ibrası veya müteselsil borçlulardan biriyle yapılan sulh sözleşmesi, hâl ve şartlar başka bir çözüm öngörmedikçe, ibra edilen veya kendisiyle sulh olunan borçlunun payı oranında diğer borçluları da borçtan kurtarır.

(2) İbra olunan borçlunun payı bakımından kendileri de borçtan kurtarılan diğer borçlular, Madde 11.1.10 uyarınca ibra olunan borçluya karşı artık denkleştirme talebinde bulunamazlar.

MADDE 11.1.7

(Zamanaşımı süresinin geçmesi veya durmasının hükmü)

(1) Alacaklının, müteselsil borçlulardan birine karşı olan hakları bakımından zamanaşımı süresinin geçmesi;

(a) diğer müteselsil borçluların alacaklıya olan borçlarını veya

(b) Madde 11.1.10 uyarınca müteselsil alacaklıların birbirlerine karşı rücu haklarını etkilemez.

(2) Alacaklı Madde 10.5, 10.6 veya 10.7 uyarınca müteselsil borçlulardan birine karşı dava açarsa, zamanaşımı süresinin işlemesi diğer müteselsil borçlulara karşı da durur.

MADDE 11.1.8

(Mahkeme kararlarının etkisi)

(1) Bir müteselsil borçlunun alacaklıya olan sorumluluğuna ilişkin mahkeme kararı,

(a) diğer müteselsil borçluların alacaklıya olan borçlarını veya

(b) Madde 11.1.10'a göre müteselsil borçlular arasındaki rücu haklarını

etkilemez.

(2) Bununla beraber, mahkeme kararının ilgili borçluya özgü nedenlere dayalı olması durumu hariç, diğer müteselsil borçlular söz konusu mahkeme kararına dayanabilirler. Böyle bir durumda, Madde 11.1.10 uyarınca diğer müteselsil borçlular arasındaki rücu hakları uygun şekilde etkilenir.

MADDE 11.1.9

(Müteselsil borçlular arasında paylaşım)

Hal ve şartlar başka bir çözüm öngörmedikçe, müteselsil borçlular kendi aralarında eşit paylarla sorumlu olurlar.

MADDE 11.1.10

(Denkleştirme talebinin kapsamı)

Kendi payından fazlasını ifa etmiş olan bir müteselsil borçlu, bu fazla ifayı, diğer borçluların herhangi birinden her bir borçlunun ifa edilmeyen payını ilgilendirdiği ölçüde talep edebilir.

MADDE 11.1.11

(Alacaklının hakları)

(1) Madde 11.1.10'un uyguladığı bir müteselsil borçlu, her bir borçlunun ifa edilmemiş payını ilgilendirdiği ölçüde diğer herhangi bir borçludan veya diğer tüm borçlulardan fazla ödemeyi geri alabilmek için, onların ifalarını güvence altına alan tüm haklar dâhil, alacaklının haklarını da kullanabilir.

(2) Tüm ifayı almamış bulunan alacaklı, rücu haklarını kullanan müteselsil borçlulardan öncelikli olarak, ifa edilmeyen kısmı ilgilendirdiği ölçüde müteselsil borçlulara karşı haklarını korur.

MADDE 11.1.12

(Denkleştirme taleplerine karşı savunmalar)

Borcu ödemiş bir müteselsil borçlu tarafından kendisine karşı rücu talebinde bulunulan bir müteselsil borçlu, rücu talebinde bulunana karşı;

(a) müteselsil borçlular tarafından alacaklıya karşı ileri sürülebilecek ortak savunmalarının ve takas haklarının herhangi birini ileri sürebilir;

(b) kendisine özgü kişisel savunmaları ileri sürebilir;

(c) diğer müteselsil borçlulardan birine ya da bazılarına ait savunmaları ve takas haklarını ileri süremez.

MADDE 11.1.13

(Geri almanın sağlanamaması)

Kendi payından daha fazlasını ifa etmiş bulunan bir müteselsil borçlu, tüm makul çabalara karşın, diğer bir müteselsil borçludan iadeyi sağlayamazsa, ifada bulunanınki de dâhil olarak, diğer müteselsil borçluların payları orantılı olarak arttırılır.

AYRIM 2: ALACAKLILARIN ÇOKLUĞU

MADDE 11.2.1

(Tanımlar)

Birden çok alacaklının, aynı borcun ifasını bir borçludan isteyebilecekleri durumda,

- (a) her bir alacaklı kendi payını talep edebiliyorsa, talepler ayrıdır;
- (b) her bir alacaklı tüm ifayı talep edebiliyorsa, talepler müteselsildir;
- (c) tüm alacaklılar ifayı hep birlikte talep etmek zorunda iseler, talepler ortaktır.

MADDE 11.2.2

(Müteselsil alacaklılığın etkileri)

Bir borcun müteselsil alacaklılardan biri için tümüyle ifa edilmesi, borçluyu, diğer alacaklılara karşı da borcundan kurtarır.

MADDE 11.2.3

(Müteselsil alacaklılara karşı ileri sürülebilecek savunmalar)

(1) Borçlu, müteselsil alacaklılardan herhangi birine karşı, o alacaklıyla olan ilişkisi bakımından kişisel nitelikte olan ya da tüm birlikte alacaklılara karşı ileri sürebileceği bütün savunmaları ve takas haklarını ileri sürebilir; buna karşın, diğer alacaklılardan biri ya da birkaçıyla olan ilişkileri bakımından kişisel nitelikteki savunmaları ve takas haklarını ileri süremez.

(2) Madde 11.1.5, 11.1.6, 11.1.7 ve 11.1.8 hükümleri, uygun uyarlamalarla, müteselsil talepler bakımından da uygulanır.

MADDE 11.2.4

(Müteselsil alacaklılar arasında paylaşım)

Hal ve şartlar başka bir çözüm öngörmedikçe, müteselsil alacaklılar kendi aralarında eşit paylara sahiptir.

Kendi payından daha fazlasını almış bulunan bir alacaklı, fazla miktarı, payları oranında diğer alacaklılara devretmek zorundadır.